

Izhaja, izveščen
Aletiča št. 20, l.
pisma se ne spi
Prof. F. Peric.
Za izočetstvo mesečno 5 lir več. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

Zdrava in nezdrava ambicija

Ambicija — stremenje po čim večjem uveljavljanju svoje osebe in svojih naziranj in stremenj — je ne le dopustno, marveč tudi hvaljevredno, potrebno in koristno svojstvo. Vprašanje je le, iz kakih razlogov izvira ambicija in s kakimi sredstvi se skuša uveljavljati. Ambicija, ki ji je gonilna sila želja dobitnega poedina ali skupine somišljenikov, da bi koristila splošnosti, pospeševala zdrav razvoj in napredek skupnosti, ki stremi za tem, da bi boljšala, kar se ji zdi neprimerno, slabo in škodljivo: taka ambicija je dobra, je znak duševnega zdravja, koristnega brenja in plemenitosti namenov. Človek, ki ga podžiga taka ambicija, skuša s konkretnim delom in brez mamljivih fraz priti do zaslug v javnem življenju in do uveljavljanja svoje osebnosti. Človek s tako dobro namerno ambicijo je sejalac dobrega in zdravega semena na njivi javnega življenja. Veseliti se ga moramo tudi tedaj, kadar graja, ker prihaja obenem tudi z dobrimi in premišljenimi nasveti, ker je kritična, bodi tudi rezka, vsekdar tvorilna in boljsočja. Zlasti pa se oglašja s svojo kritiko in svojimi nasveti na pravih mestih, kjer so dane možnosti, da se popravijo neprimernosti, ki jih on graja. Nikdar pa ne ob prilikah in na takih mestih, kjer bi se njegova graja mogla krivo tolmčiti in zavajati ljudi h krivim domnevam, krivičnim sodbam in vsled tega tudi pogubnim dejanjem. Pogubnim ne toliko morda za kako osebo, marveč za javno dobro. Slabo spricevalo bi si pisal javni delavec, mož, ki ga je javno zaupanje postavilo na vodilna mesta bodi v kakšni organizaciji, društvi, kakšnega gibanja, če bi omalovaževalno odklanjal kritiko in nasvete od strani take zdrave in plemenite ambicije. Prej ali slej bi ga zagnili valovi javnega ozlovoljenja, kar bi javnost videla, da mu ni v skrbni dobro stvari, ki mu je poverjena, marveč le lastna oseba in nje odlična pozicija! Ne bi bil delavec za javno dobro, marveč sebičnejš.

Odklanjati pa mora — ne radi svoje osebe, marveč radi javne koristi — nezdravo ambicijo od strani, ki bi se hotela z mamljivimi frazami uveljavljati na razvalinah tega, kar so drugi ustvarili v dolgem razdobju in z velikim trudom, ne da bi se zavedala, da more na mesto uničenega postaviti kaj solidnejšega in boljšega. Ko je vse na tleh, je lahko biti — velik.

Človek pa, ki ga vodi zdrava ambicija, plemeniti namen in želja, da bi koristil in boljšal, kar so ustvarili drugi, bo skušal biti velik poleg velikih in med velikimi.

To bi bila nekaka teoretična razprava o zdravi in nezdravi ambiciji. Naj sledi še nekoliko aplikacije na prakso z ozirom na nalogo, ki je v življenju našega naroda v Julijski Krajini poverjena našemu listu in krogu, katerih glasilu je.

Neslan osebni kult bi bil, če bi hoteli trditi, da so vodilne osebe absolutno nezmožljive vsekdar in v vsem. Tako osebno "očesčenje" bi oni sami najodločnejše odklanjali že po svojem zdravem smislu. Zato ne le da ne odklanjajo stvarne in dostojne kritike z dobrimi in plemenitimi nameni, marveč si jo želijo in jim je dobrodošla. Potreben regulator je za njihovo delovanje in hoteenje. Saj je na koncu konca koristna tudi za njihove osebe in njih pozicijo v javnem življenju, ker jim daja navodila, da se morejo izogibati morebitnih zmot, ker jih opozarja na stvari in dejstva, o katerih morda niso dovolj in pravilno obveščeni.

Istotako bi bili mi naivni, da, smešni, če bi si hoteli domnevati, da je naš list popoln, brez pomanjklivosti, dovršen. Javnost nam ne veruje, da se ravno mi sami zavedamo njegovih pomanjklivosti: kaj bi trebalo preduragati, boljšati in spopolniti. Ravno zato nam je le ljub, če nam naši ljudje prihajajo z opozorili in nasveti. Tudi beseda ostreje kritike nas ne vnermirja.

Zavedamo se torej, da naš list potrebuje zboljšanja in zato ne omalovažujemo kritike in je ne odklanjamo. Zavedamo pa se tudi — in to zavest mora imeti vsak naš zaveden človek — da je to glasilo eno glavnih orodij v boju za pravice našega življa v tej pokrajini. Ravno z ozirom na to dejstvo trdimo, da zagrešajo čine pogubnega herostratsva tisti, ki z nepremišljenimi zahrbtnimi napadi skušajo temu neoporečno potrebnemu glasilu izpodkopavati temelje s tem, da ga nerazodnim ljudem predočajo le kot zlo, ki naj izgine.

Ti poizkusi pomenijo tem grše herostratsvo, ker gotovo sami ne vedo, kaj bi postavili boljšega na razvalinah tega glasila! Ponavljamo: ambicija, stremenje po svojem lastnem uveljavljanju je potrebno in za naš splošni napredek koristno svojstvo. Toda le tedaj, če skuša graditi, boljšati, spopolnjevati, pogubna pa je, če hoče le rušiti, če se hoče uveljavljati na razvalinah.

Mi pa trdno zaupamo zdravemu smislu našega ljudstva, uverjeni smo, da se dobro zaveda posledic, ki bi bile neogibne, če bi uspelo rušenje podlag, na katerih sloni vse javno snovanje naše. Gorje nam potem! Stremenje vse naše narodne skupnosti mora stremeti le za tem, da se te podlage še bolj spopolnjuje in utrjuje.

Povratak k cehovstvu

Nacrti in vsebina ustavne reforme — Silka nove fašistovske države

RIM, 7. Sinoci ob 22. se je drugi sestal veliki fašistovski svet v sedanjem zasedanju. Navzočni so bili vsi efektivni člani sveta ter prof. Arias in državni tajnik profesor Barone, ki ju je predsednik povabil, da poročata o predlogih glede politične reforme.

Ustanovitev ministrstva predsedstva in zakonodajnega sveta

Kot prva točka dnevnega reda se je prilo na razpravo poročilo dr. tajnika Baroneja o korporacijah in politični reformi države. Na predlog predsednika je bila odobrena sledeča resolucija: "Veliki svet je proučil poročilo dr. tajnika Baroneja o reformah političnega značaja glede odnosov med eksekutivno in zakonodajno oblastjo ter je ugotovil, da so bile nekatere teh reform že odobrene od poslanske zbornice, potem ko so bile že tri leta v praksi fašistovske vlade. Od ostalih sprejema sledeče: 1) Ustanovitev ministrstva ministrskega predsedstva; 2) ustanovitev glavnih tajnikov pri posameznih ministrstvih; 3) predložitev zakonskih načrtov za spremembo 10. člena ustave.

Pokrajinske korporacije in sindikati

Pri nadaljnji razpravi o vprašanju priznanja "de jure" sindikatov in delovnega sodstva so bile po razložitvi tozadevnega načrta s strani vodje fašizma in justičnega ministra Rocca določene sledeče točke:

1). Veliki svet priznava, da je treba po-jave sindikalizma, tega potrebnega in neodpravljenega elementa v modernem življenju, nadzirati ter da mora radi tega država pravno priznati sindikate delodajalcev kakor delavcev in jih podvreči svoji kontroli;

2) smatra, da je že ugoden čas za ustanovitev posebnega jurisdikcijskega organa za reševanje delovnih sporov, kateri bi zastopal splošne interese države: delovno sodstvo, ki bo ustvarilo potrebo, da se v pravosodje uvede delovna jurisdikcija. Delovno sodstvo bo moralo predvsem čuvati, da se bodo točno izvrševale kolektivne pogodbe, pravilno sklenjene od pravno priznanih sindikatov, in to za vse vrste podjetij in za vse kategorije delavcev, iz-vezmši le državo, javna bitja in njihova osebja.

Stavka proglašena kot zločin

3) Končno je veliki svet prepričan, da je treba spričo obstoja delovnega sodstva prepovedati vsako razredno samoobrambo, to je zaprejeti in stavko in da je v vsakem slučaju nedopustna stavka državnih nameščenecv in drugih javnih bitij. Radi tega smatra, da je treba kaznovati kot zločin stavko ali zaprejte.

Nato je bila seja velikega fašistovskega sveta zaključena.

Vsebinska ustavne reforme

Z resolucijo, ki jo je predložil Mussolini na sinociji seji velikega fašistovskega sveta, so podane osnovne smernice ustavne reforme, ki sicer sledi načelom načrta

Dr. Šušteršič umri

LJUBLJANA, 7. (Izv.) Danes ob 9.30 zvečer je umrl bivši kranjski glavar doktor Ivan Šušteršič.

Kralj odpotoval v Topolo

Pašić odgodil svoj povratak
BEOGRAD, 7. (Izv.) Danes ob 1. popoldne je kralj odpotoval v Topolo, kjer ostane do 15. oktobra. Ministrski predsednik Pašić je odgodil svoj povratak v Beograd.

ZAGREB, 7. (Izv.) Zagrebška direkcija železnice je poslala na mejo garnituro vagonov za ministrskega predsednika Pašića.

Radić o ženevski konferenci

BEOGRAD, 7. (Izv.) Nocoj je Stepan Radić v hotelu "Paris" sprejel novinarje ter jim poročal o zasedanju Društva narodov v Ženevi. Med drugim jim je rekel, da je med radićevci in radikali sklenjeni sporazum znatno okreplil Malo antanto.

Spomenik kralju Petru v Sarajevu

SARAJEVO, 7. Odbor, ki je vodil akcijo za postavitev spomenika kralju Petru Osnoboditelju, je doslej zbral 1.155.360 dinarjev. Objubiljenih je še 763.000 Din.

Kritičen položaj na Grškem

Aretacija republikanskih voditeljev
ATENE, 7. Načelnik republikanske unije Papanastaziju, ki je do nedavnega časa podpiral sedanjo vlado Pangalosa, je po svojem povratku iz inozemstva na Grško obtožil vlado protizakonitega delovanja. Radi razpusta narodne skupščine je ostro napadel vlado ter očital Pangalosu, da skuša vzpostaviti na Grškem vojaško diktaturo. Papanastaziju je pred dnevi sklical načelnike in voditelje republikanske unije na posvetovanje. Unija je nato soglasno sklenila, da se izda na narod velik manifest, ki naj ostro obsodi vlado in njeno delovanje ter protestira proti razpustu skupščine in uvedbi diktature. Vse opozicijske skupine so se pridružile temu protestu. Kafandris, bivši ministrski predsednik, je solidaren s Papanastazijem. Ravnotako je z unijo soglasen tudi oče grške revolucije general Kondilis, ki naj-

Solonov, ampak prihaja pri tem do udeležitve načela organske države preko različnih sredstev in organizmov, kakor se fašistovski svet tudi ni držal poti, ki jo je justični minister pokazal za ureditve sindikalnega vprašanja v državi.

"Epoca" piše o novih načrtih tako-le: Iz razprav te seje izhaja, da temelji fašistovski naziranj o državi na načelu cehovstva. Na podlagi tega načela se bodo ustanovile pokrajinske korporacije, tri za vsako pokrajino: poljedelstvo, trgovina in obrt, intelektualni poklici. Poslovanje teh korporacij bo izhajalo iz pokrajinskih delovnih sodišč in se bo razen tega ustanovilo osrednje gospodarsko sodstvo. Sindikati se bodo razen protidržavnih smatrali kot organi zasebnega prava.

Pokrajinske korporacije bodo imele upravne in politične funkcije, v kolikor bodo na eni strani imenovale svetnike, in bodo v občinah sedeli okoli potoštata, in na drugi strani volile svoje zastopnike v zakonodajnih zborih, t. j. v parlamentu.

Poslanska zbornica ne bo podvržena nobeni preuredbi, v kolikor gre za izvor zastopstva. Poslanci se bodo še nadalje volili po obstoječih zakonih in ostanejo politični zastopniki prebivalstva. Temeljita pa bo reforma senata, ker se bodo člani tudi tega zbora volili. Senatorje bodo volile pokrajinske korporacije in bodo tedaj izvoljeni člani senata predstavljali organ zastopstva socijalnih sil države. Število senatorjev bo znatno pomnoženo in sedanji senatorji bodo do svoje smrti ostali na svojih mestih ter do tedaj uživali pravice, ki jim kot takim pritičejo.

Funkcije in oblast poslanske zbornice se bodo preuredile v smislu, da se vrnejo vladi eksekutivna oblast v vsej svoji celoti, sredstva in moč, ki naj ji omogočijo, da poslana predstaviteljica največje energije delujoče v državi.

V to svrhu se bo ustanovilo ministrstvo predsedstva ministrskega sveta, kateremu bo podvržen zakonodajni svet, ki ga bodo sestavljali državni svet ter zastopniki uradov obeh zbornic parlamenta. Ta svet bo vršil funkcije zakonodajne tehnike ter bo izdeloval po nalogu predsednika sveta zakone, ki se bodo potem predlagali parlamentu. Razen tega sveta bosta podvrženi novemu ministrstvu še državna prokuratura ter cehovna organizacija, ustanovljena od pokrajinskih korporacij.

Funkcije in oblast poslanske zbornice bodo omejene razen po omenjenem zakonodajnem svetu tudi po že odobrenem zakonu, po katerem sme vlada izdajati pravno veljavne norme. Razen tega bo deloma odvzeta poslanski zbornici oblast izrekanja zaupnice oziroma nezaupnice.

Te tri točke predstavljajo po imenju "Epoca" v bistvu reformo države, kakor si jo je umislil in osebno izdelal Mussolini. Pri tem je Mussolini menda zavrzel predlog za ustanovitev mešanega odbora obeh zbornic parlamenta, kateri bi v danih slučajih sklepal o zaupnici ali nezaupnici vladi.

brže aktivno poseže v borbo proti vladnemu režimu.

ATENE, 7. Po naredbi predsednika grške vlade in v smislu posvetovalni ministrskega sveta so bili aretirani voditelji republikanske unije, bivši ministrski predsednik Papanastaziju ter mnogi opozicijski novinarji, med njimi dva direktorja listov, ki sta podpirala borbo proti vladi. Papanastaziju pride pred vojaško sodišče. Imenovan je za predsednik vojaškega sodišča in danes se prične razprava. Vest o aretaciji voditelja republikanske unije je vzbudila v grški javnosti veliko presenečenje in razburjenje. Aretirani bodo še drugi opozicijski. Odrjejena je aretacija generala Kondilis. Nad vso Grško je proglašeno obsedno stanje.

Kabinet Pangalosa se nahaja v težki krizi. Nekteri člani vlade obsojajo Pangalosovo postopanje in so nezadovoljni radi aretaciji voditeljev republikanske unije.

Papanastaziju ni bil aretiran

BEOGRAD, 7. (Izv.) Zunanji minister dr. Ninčić je bil obveščen, da je grška vlada ustavila postopanje proti bivšemu ministrskemu predsedniku Papanastaziju in njegovim pristašem. Atenska agencija pravi, da Papanastaziju ni bil aretiran.

Kritičen položaj Abd El Krimovih čet

Splošen rifovski umik - Francosko-španski uspehi

PARIZ, 7. Španske čete so zasedle v vzhodnem odseku Syah. Ta vas se nahaja v pokrajini Metalsa. Zavzete Siah je velike vojaške važnosti, kajti razdalja med španskimi in francoskimi četami se je znatno znižala. Rifovcem preti nevarnost, da bodo obkoljeni. Francoske čete so napredovale okoli 30 km severno od Kifan.

FEZ, 7. Abd El Krimove čete se povsod umikajo. Razdalja med španskimi in francoskimi četami znaša le 18 km. Vojaški izvedenci predvidevajo, da se bodo francoske in španske čete združile najkasneje jutri popoldne.

Potek locarnske konference

Francija in vzhodni dogovori — Prihod dr. Beneša in Skrzynskega v Locarno

LOCARNO, 7. Včeraj ob enajstih dopoldne se je nadaljevala konferenca juristov. Strokovnjakom se je posrečilo doseči glede onih členov varnostnega pakta, h katerim so bili predloženi dodatni predlogi in pripombe, popolno soglasje. Popoldne ob 4. se je pričela seja zunanjih ministrov. Glede te seje pravi uradno poročilo to-le: "Konferenca je nadaljevala proučevanje načrta za varnostni pakt. Med delegati vlada splošen optimizem. Tako se je izjavil Briand: — Ako ne bi bil optimist, bi ne bil tukaj. Vendar pa moram pripomniti, da nemški delegati niso preveč navdušeni za konferenco.

Ne sme se pozabiti, da se nahaja konferenca šele v prvem štadiju. Drugi štadij bo nastopil, ko bo konferenca razpravljala glede nemško-češkoslovaških in nemško-poljskih varnostnih dogovorov. Le oni, ki natančno pozna vsebino načrta, bi mogli reči, ako je umestno podpisati zapadni pakt brez ozira na bodoče vzhodne dogovore. Nemčija ni nikoli prikrivala, da namerava separatno podpisati vzhodne dogovore. Francija zahteva, da sme v slučaju napada na Poljsko izbrati Porenje za operacijsko točko. V četrtek pride semkaj poljski zunanji minister Skrzynski in najbrž tudi Beneš.

VARSAVA, 7. Francosko poslanstvo je izročilo včeraj zunanjemu ministru uradno

povabilo na konferenco v Locarno. Ker je bil rok za odstopanje določen na danes, je odstopal zunanji minister Skrzynski nocoj v Locarno. Poljsko delegacijo tvori deset oseb.

PRAGA, 7. Minister dr. Beneš je podal novinarjem glede locarnske konference te-le izjave: Francosko-nemško pomirjenje bo prineslo mir tudi Osrednji Evropi in bo brezdvomno konsolidiralo Malo antanto. Češko-nemška varnostna pogodba ne bo nikakor spremenila naše odnose s Francijo in Malo antanto. Sklenitev garancijskega pakta bo tudi pospešila rešitev ruskega problema. Brez sodelovanja sovjetske Rusije naša situacija ne bo ustaljena. Kakor pravijo poslednje brzojavke, je dr. Beneš danes ob 11. uri odpotoval v Locarno. V Pragi se prav dobro zavedajo, da locarnska pogajanja niso tako enostavna, toda se neadejajo, da bo Francija podpirala vzhodne države in jim pomagala, da dosežejo zahtevane garancije.

Zarota proti Stresemannu?

LOCARNO, 7. Tu se širijo govorice, da sta Luther in Stresemann prejela od nemških nacionalistov več grozljivih pism. Kdor podpisuje garancijski pakt, se ne bo vrnil v Berlin — tako pravijo grozljiva pisma. Berlinska policija je odkrila zaroto pred par dnevi. Nemške delegate v Locarno čuvajo policijski agenti.

Čičerin proti ustupu Nemčije v Društvo narodov

"Vojna nevarnost je zelo daleč, toda ni izključena"

BERLIN, 7. Sovjetski komisar Čičerin je včeraj v ruskem poslanstvu znova sprejel zastopnike svetovnega tiska ter jim očital v bistvenih točkah politično situacijo z vidika sovjetske vlade. Povdarjal je pomisleke, ki jih ima sovjetska Rusija proti vstopu Nemčije v Društvo narodov. Sovjetska Rusija je tudi proti varnostnemu paktu z zapadnimi državami. Glede nemško-ruske trgovinske pogodbe je Čičerin najeval, da ni ta pogodba le zunanji znak prijateljskih odnosov med obema državama, marveč da je praktična potreba ter da odgovarja življenjskim interesom obeh držav. Vodijo se slična pogajanja tudi z drugimi državami, tako s Poljsko, Norveško, Japonsko in Perzijo. Gospodarsko poslovni odnosi s Francijo se ugodno razvijajo.

"Enotna fronta" proletariata

Po razpadu Aventina je nastal za opozicijo čas mrtvila, negotovosti, iskanja novih poti. Fašistovska legalna revolucija pritiska vedno bolj in vladna stranka za more gledati na opozicijo kakor mačka na miš.

Polagoma se opozicijske stranke skušajo znajti v novem položaju, ki je nastal po porazu Aventina. V glavnem vidimo, da je aventinska opozicija razpadla v dve skupini: v takozvano liberalno-demokratsko in proletarsko.

Za proletarske stranke je prišel zopet čas razmotrivanja o škodljivosti, da je delavstvo razcepljeno. In v teh dnevih je zopet izšlo geslo o enotni fronti proletariata. Na čelo tega gibanja se je postavila maksimalistična stranka, ki je dala zadnji povod, da se je Aventin razšel. Mimogrede naj omenimo, da je bil to samo povod, v resnici je Aventin v zadnjih mesecih samo životalil, kakaj po Mussolinijevem nastopu v zbornici 3. januarja t. l. je bila njegova usoda odločena.

V resnih časih kličejo delavski voditelji množice k enotni fronti. Opozicija je doživela hud poraz. Fašistovska vlada pripravlja dalekosežne politične reforme, sodbodno sindikalno gibanje je ogroženo po nameranih reformnih zakonih, fašizem je močan, kakor še nikdar poprej. In v teh, za nasprotnike fašizma obupnih časih, čujemo zopet klic o enotni fronti proletariata.

Poglejmo si, kaj je s to enotno fronto, če je mogoča in kakšne uspehe si morejo organizatorji obetati pri tej akciji.

Nekdanja velika in mogočna socialistična stranka je razpadla v tri nove stranke. Te stranke so: komunistična (glasilo "Unità"), maksimalistična (glasilo "Avanti!"), unitarična (glasilo "Giustizia").

Med komunistično in maksimalistično stranko ni razlike v ideji, ločita se le v taktičnih vprašanjih. Iz Moskve so že večkrat skušali združiti ti dve stranki v komunistično. Vendar pa se to do sedaj ni posrečilo, tako da je le komunistična stranka priznana od tretje internacionale. Unitarci pa so socijalni demokrati, ki se za take priznavajo, in so v idejnem nasprotju s tretjo internacionalo. V njej so najstarejši in najbolj izkušeni borci stare socialistične stranke. So seveda proti revoluciji, za demokratično ustavo in za reformizem po evoliucijski poti, torej brez skokov. V tej stranki je zastopana italijanska socijalna demokracija. Okoli nje se zbira boljše delavstvo velikih mest. Je to nekaka elita italijanskega mestnega delavstva.

Kdor zasleduje pisanje omenjenih treh

proletarskih glasil, mora priti do zaključka, da je ustvaritev enotne proletarske fronte težko izvedljiva, ker so si voditelji strank silno v laseh. Večne polemike, brezplodno teoretiziranje, malenkostno in smešno dialektično pri razpravljanju o socijalističnih dogmah nam dokazuje, da nimajo proletarske stranke voditeljev z dejanji, ampak da so to po večini papirnati borci.

Ce upoštevamo dalje, da razpolaga sedanja vlada z ogromnimi silami, ker ji je ves državni aparat slepo pokoren, ker ima milico, veliko organizirano stranko, ker se ji ni treba ozirati na parlamentarne spletke kakor prejše vlade, tedaj se vprašamo, kaj morejo napraviti proletarske organizacije v svoji razcepljenosti, zbežanosti, nezaupnosti, tudi če bi se voditelji med seboj pogodili?

Poudariti je treba, da so v fašistovskih sindikatih vpisane precejšnje množice delavstva. Tako je del proletariata, če ne morda samo iz prepričanja, vendar ob strani sedanje vladavine in to nekaj za-leže. To se je baš videlo pri ravno kar sklenjenih pogodbah med industrijo in fašistovsko sindikalno zvezo. Tako je znal Mussolini tudi te drogovce sile vpreči v svoj politični voz, proletarci pa so razcepljeni in nimajo ne volje ne moči, navduševati se za neko megleno enotno fronto, ki jo skušajo ustvariti isti voditelji, ki so zakrivali polom socijalistične stranke.

Da je fašistovska vlada se vedno čuječa nad gibanjem sovražnih si strank, nam dokazuje nova ofenziva proti komunistom. Hišne preiskave, aretacije, plenitve časopisov, knjig, omejevanje propagande, vse to se godi zadnje čase v podvojenem meri. In to kljub temu, da je komunistična stranka danes tako slaba, da ne pride v poštev kot nevaren nasprotnik, toda previdnost je lepa reč. Kako napraviti enotno fronto v takih razmerah?

Socijalistična delavska zveza je še največja proletarska ustanova, ki so jo mogli socialisti rešiti pred fašistovsko ofenzivo. Sedaj, ko se pripravljajo novi zakoni o sindikatih, se je tudi voditeljev te ustanove polotila nekaka panika. Dolgoletni generalni tajnik Splošne delavske zveze D'Aragona je odstopil in z njim še drugi njegovi tovariši. Zbežanost in needinost narašča tudi v tej sindikalni zvezi. Odločilni udarci legalne fašistovske revolucije podirajo tudi to zadnjo socialistično stavbo.

Razen omenjenih treh strank bi prišli v poštev tudi republikanci. Tako bi se dala napraviti v parlamentu in zunaj parlamenta enotna skupina, ki bi pobijala režim z vsemi legalnimi sredstvi.

Do te enotne fronte pa ne more priti in sicer da posnamemo gornje:

1. Ker se komunisti brčkone ne bodo botali in tudi ne smeli vezati z unitarci in republikanci. Oni so revolucionarji, so prvi zapustili Aventin in končno so odvisni od Moskve, odkoder vodi tretja internacionala vse podružnice v Evropi.

2. Med voditelji proletarskih strank ni niti ene dovolj avtoritativne, ugledne osebe, ki bi mogla vplivati na delavske množice, ki so idejno in strankarsko razdvojene. Brez energičnega, ugodnega voditelja pa se ne da nič doseči.

3. Kritični fašizma je prevelik, moči naproti naproti preslabe.

4. Kljub vsemu so znani fašisti pridobiti zase dober del delavstva, ki je seveda za omenjeno enotno fronto izgubljen.

5. Apatija proletarskih množic, ki so bile razočarane v letu 1920.

Edino, kar bi se dalo napraviti, je skur-

pen nastop v parlamentu. Ta enotna fronta je mogoča. Aventin pojde v abnormo, z njim torej tudi mestopinski proletarskih strank. Če se ustvari enotna proletarska fronta, je potem verjetno, da bo demokratsko-liberalna opozicija šla svoja pota in tako je še manj možnosti, da bi mogli zastopniki enotne fronte započeti uspešno borbo v parlamentu.

Sicer pa je jasno, da bo fašizem izvesti svoj politični program brezobzira in do konca. Zato traja pritisk dalje, časopisje in javno mnenje se potlačuje, ker sedanjí gospodari ne trpe ugovora. Da bi se pustili ustrašiti od kakšne morebitne "enotne fronte" proletarijata, je smešno misliti. Ustanovitev take "enotne fronte", ki pa bi ne bila niti od delež enotna, kakor smo dokazali, nima za sedanjí nikakega praktičnega pomena.

hajajo na računskem dvoru, kamor je bil poslan tudi rekurz. Bomo poizkusili.

Osvobodite tajništvo.

ZENSKO DOMODOLNO UDRUŽENJE priredi v ljubljanskem tečaju poučno zdravniško predavanje, in sicer o jetiki. Že po znanosti nas članice prošile, naj bi jim predstavi zdravnika, ki bi jih poučil o jetiki in poškodbah tuberkuloze. Zato se odbor upravičeno nadeja, da bo nocoj udeležba velika, kakor smo jo sploh opazili vedno pri zdravniških predavanjih. Ker je nocoj govor namenjen le ženskam in ohranjam dekletom, zato prosimo matere, naj ne vodijo s seboj premalidhi deklet.

Predavanje bo nocoj ob devetnajstih in pol v prostorih društvenega tečaja na stari policijski za cerkvijskega Jakoba.

V ROJANU se bo jutri, v petek nadaljevalo toskovno predavanje "O jetiki". Predavatelj bo na željo poslušalcev dopolnil svoj govor in sicer bo pojasnjeval pojavnost jetike in varovanje pred boleznijo. Predavanje se bo začelo točno ob osmih (Vicolo delle Rose 13, za cerkvijo).

12) Vpisnina se vrne le v slučaju, da bi bila dirka iz kateregakoli vzroka preprečena.

13) Start in cilj na trgu V. E. III.

14) Eventualne prilozbe je treba vložiti pisno, potem na jurjo najkasneje pol ure po dirki z vlogo 5 lir, katere se povrne, če najde jurja prilozbo za upravičeno.

15) Prijave sprejema II. tajnik S. U. g. Mirko Pavlovič, Trst, Via Lucio Papiriano 6 in g. Janko Sever, tajnik T. D. Postojna.

16) S. U. si pridržuje pravico po potrebi menjati pravilnik ali del proge.

17) Prijave morajo biti vložene do sobote 10. oktobra do 21. ure.

Seznam dirk objavimo v eni prihodnjih števil "Edinosti".

— Odkaz na hazeno M. D. P. — Trst. Danes zvečer ob 19.30 sestanek celokupne družine hazene — (tudi naraščaj) v društveni sobici. — Načelnica.

— M. D. Prosvela — Općine organizira, kakor že javljeno; za v nedeljo 11. t. m. tek na 5 km in sicer na progi Općine. Trebče ter obratno. Pravilnik se pravočasno objavi.

Ker je to prvi tek, katerega organizira slovensko društvo, upamo, da se ga bodo naši tekači udeležili polnoštevilno. — Komisar.

M. D. Prosvela Općine — F. C. Libertas 6:2. V nedeljo se je odigrala na vojaškem igrišču v Koloniji prijateljska nogometna tekma med zgoraj navedenima četama, katere je izpadla 6:2 v prid "Prosvela".

— Oboro — "Adria". V nedeljo se srečata v revanši nogometni tekmi I. tečaja omenjenih društev na igrišču "Obzora" nasproti gostilne "Nicheito".

Da bo tekma skozi in skozi zanimiva in napeta, ni treba še omenjati. Kdor zasleduje z zanimanjem razvoj našega sporta, mora priznati, da sta omenjeni četini med prvimi v Julijski Krajini. Tekma prične točno ob 15.30. uri. Ljubitelji sporta gotovo ne izostanejo ter se omenjene tekme udeležijo, za kar jim gotovo ne bo žal.

1914 seznanil s Collarichem, s katerim je bil zaposlen v kletnici vojne mornarice. Se je povrnil v Trst, kjer je s prihranki, ki jih je zaslužil s tihotapstvom v Skadru, odprl v ulici Giulia mesnico za prodajo komejskega mesa. Mesnica se je nahajala v bližini gostilne Del Monteve, zato je imel priložnost spoznati njene gnotne razmere. Sprva je mesnica dobro nesla, toda ker je kmalu začelo primanjkovati cenih klavnih živali, so kupcijski posli začeli hoditi rakovo pot. Otvoril je drugo mesnico, v kateri je začel prodajati goveje meso, toda tudi s tem poslom ni imel sreče. Prodajal je mesnico in otvoril s današnjim sobotomcem Evgenom Czernym najhno mehanično delavnico, ki pa mu je v kratkem poizila poslednje ostanke imetja. Popolnoma obubošan, ko ni imel ničesar več za prodati, da bi prehranil družino, je izvršil tatvino, radi katere je bil delj časa zaprt. Ko se je vrnil iz zaporja, ni mogel radi velike brezposelnosti nikjer dobiti trajnega dela. Včasih se mu je posrečilo, da je kot težak v prosti luki zaslužil parkrat v tednu dnino. Toda to ni zadostovalo niti za najnujnejše življenjske potrebnosti. Črna beda mu je tedaj navdahnila misel, da bi okradel Del Montevo. Sestal se je z Czernym in mu razložil svojo nakano. Oba sta se podala v neko gostilno, kjer sta se sestala z obtožencem Hermanom Smolarsom, ki je odobril in sprejel Bisinovo načrt. Vsi trije so se nato domenili o vseh podrobnostih in nekega večera so se sestali pri Sv. Ivanu, da izvršijo zločinski načrt. Dočim sta se Bisin in Czerny ustavila pri takozvani "Rotondi", je imel Smolars nalogo prežati pred gostilno in v ugodnem trenutku iztrgati Del Montevo dragoceno torbico. Toda v odločilnem trenutku je Smolars zmanjkal pogum; vrnil se je k tovarišem, ne da bi kaj opravil. Bisin je tedaj spoznal, da je treba pridobiti za drzni načrt še četrtega pogumnega tovariša. Par dni pozneje se je po naključju sestal pri Sv. Jakobu s Collarichem, ki se mu je predstavil za Marijana Rossi in dejal, da je moral zbežati iz Pule radi nekaterih tatvin. Bisin, ki prej ni poznal Collaricha po imenu, se je ob tej priliki spomnil na svoj roparski načrt; meneč, da bi Collarich prevzel glavno vlogo pri njem, mu ga je na sestanku, katerega sta se udeležila tudi Czerny in Smolars, zaupal in razložil. Collarich je sprejel predlog in zvečer so se vsi štirje zopet zbrali na mestu zločina. Razdelili so si vlogo tako-le: Czerny je imel nalogo stati na preži pri takozvani "Rotondi" in pričeti streljati, da bi povzročil zmedo v slučaju, ako bi jih po napadu zasledovali; Bisin, ki je bil preskrbljen s kolesom, je imel nadzorovati okolico gostilne, Collarich in Smolars pa sta imela izvršiti napad. Okoli 24. ure je prišla Del Monteve iz gostilne v družbi svojega očeta. Medtem ko je bil ta zaposlen z zapiranjem jeklenega zastora pri vratih, je Collarich zamolkel strel, potem pa še tri puke. Vsi štirje so se spustili v beg. Bisin, ki je zbežal s kolesom v drugo stran, je pozneje dohitel tovariše doma pri Czernym, kjer so si razdelili denar v gotovini, ki je bil spravljen v torbici; glede ostalih dragocenih predmetov, ki so bili spravljeni v torbici, so se domenili, da jih bodo prodali ter si razdelili izkupiček.

DNEVNE VESTI

Pozabljene obljube

Sestavek v nedeljskem izdanju našega lista o uvedbi "poteštav" mesto županov smo zaključili: "Uvedba poteštavov bo tvorila v novih pokrajinah novo poglavje v zgodovini naše povojne občinske "avtonomije". Z aneksijskim zakonom se nam je obljubilo spoštovanje vseh naših krajevnih avtonomij — občinskih in deželnih. Po fašistovskem prevratu so pahili te obljube v popolno pozabljenje."

Poleg v aneksijskem zakonu pa so bile podane narodnim manjšinam v Italiji še druge tozadevne slovesne obljube od avtoritativnih strani.

Njegova ekselencija Luzzati, kot poročevalec v seji rimske zbornice dne 27. septembra 1919, je izjavil glede naših krajevnih avtonomij:

"Per ciò dev'essere un impegno d'onore per il governo e per il parlamento italiano di consentire l'autonomia ai tedeschi annessi per la assoluta necessità di difendere le nostre frontiere. Trane per la sicurezza militare, essi devono sentirsi liberi nella esplicazione della coltura, della coscienza religiosa, nella vita amministrativa ed economica."

Časna dolžnost vlade in italijanskega parlamenta — je izjavil Luzzatti — je, da dovolita Nemcem (in dosledno temu tudi Slovanom) avtonomijo.

V senatu pa je knez Colonna — na razpravi o aneksijskem zakonu — naglašal: L'art. 4 del disegno di Legge del ministero è stato modificato dall'altro ramo del Parlamento nel senso che nell'estendere ai territori annessi lo Statuto e le altre leggi dello Stato, debba il Governo tener conto particolare delle autonomie provinciali e comunali, vigenti nei territori che vengono ora a costituire parte integrale del Regno d'Italia. La nostra commissione approva pienamente l'accentata modificazione e desidera anzi particolarmente insistere sulla necessità che l'ordinamento amministrativo dei nuovi territori, che si ispira ai criteri di un sano decentramento regionale non subisca modificazioni se non con la più grande cautela."

To se pravi, da sta zbornica in senat odobrila spremembo čl. 4 vladnega osnutka aneksijskega zakona v smislu, da mora vlada posebno upoštevati pokrajinske in občinske avtonomije, že obstoječe v novih pokrajinah. Sploh naj upravna uredba novih pokrajin sledi kriterijem zdrave decentralizacije!

V prestolnem govoru, ki ga je prečital kralj v seji parlamenta dne 1. decembra leta 1919, je bilo rečeno:

"La nostra tradizione di libertà deve segnare la via alle soluzioni, con il maggiore rispetto delle autonomie e delle tradizioni locali."

Torej: v smislu liberalnih tradicij Italije naj se vsi problemi glede novih pokrajin rešujejo ob največjem spoštovanju avtonomij in krajevnih tradicij!

V prvih časih so se vlade ravnale v skladu s temi slovesnimi obljubami. Danes pa so — pozabljene! Pozabljene kljub dejstvu, da so se sprvega tudi vodilni činitelji italijanskega dela Julijske Krajeve odločno zavzemali za ohranitev pokrajinskih in občinskih avtonomij. Pa tudi ti činitelji so menda sedaj pozabili na svoje nekdanje zahteve!

Italijanska hvala nemški narodni manjšini v Poadizju

V glasilu "Gerarchia", ki ga vodi Benito Mussolini, piše Fran Porro:

"Ce smo pošteni, ne smemo zamolčati, da so kulturna stopnja, npravstvena višina, vzgoja tukajšnjega prebivalstva (nemškega v Poadizju) take, da so vredne občudovanja in spoštovanja vseh Italijanov in da predstavljajo neprecenljiv zaklad, ki ga naša dežela ne sme zapraviti na noben način. Tudi najpriprostejši in najpovprežnejši opazovalec nahaja med tem ljudstvom občaje, navade, izročila, ki se ne morejo iztrebiti brez škode zanje in za nas. Te značilne plemenske svojstvenosti se morejo kazati kot zgled našemu podeželskemu prebivalstvu: do malenkosti segajoča skrb za čistočo in red v stanovanjih, skrajna čistoča oseb in posode, strogo izpolnjevanje zakonov, spoštovanje avtoritetnega načela, splošno razširjeno poznavanje začelkov znanosti, natančno varovanje gozdnih nasadov. Med vsemi temi ednostmi ali, boljše rečeno, kot kroma vseh, globoko, ne le navidezno versko čustvo in pobožnost, radi katerega sta tatvina in ropanje živine nepoznani stvari. Ali smo mi tako napredni, da bi smeli nekaznjeno dopustiti, da bi se vse te vrline pogubile? Ali ni da bi jih morali marjevati takorekto naravnati našim ljudskim slojem? Ali more biti bolj prepričevalnih in učinkovitih zgledov, da bi se po deželi in tudi po mestih lepega

italijanskega kraljevstva pobijali nesnaga, kričavost, pljuvanje in kletvina?"

Pripominjamo, da je ta opis prebivalstva v Poadizju ponatnil tudi italijanski trenaški list "Brennero". Naj dostavimo le vprašanje: Kako se s tem slavošpevom o vrlihah nemške narodne manjšine v Poadizju sklada manjšinska politika, ki se neizprosno praktično izvaja proti istemu hvaljenemu ljudstvu? Ali se s tem ne spravljajo v nevarnost prav tiste vrline, ki jih gospod Porro postavlja italijanskemu narodu kot zgled v posnemanje?!

Slovenščina in hrvaščina na italijanskih srednjih šolah

V Uradnem listu naučnega ministrstva od 15. septembra t. l. je bil objavljen ministrski odlok od 25. maja t. l., s katerim so se določile stolice za tuje jezike na posameznih srednjih šolah. Iz seznama smo posneli, da so ustanovljene stolice za slovenščino, odnosno hrvaščino na sledečih šolah: Na gimnaziji v Gorici za slovenščino, na tehničnem zavodu (realni) na Reki za srbohrvaščino, v Milanu (Verri) za slovenščino, v Trstu za srbohrvaščino, v Vidnu za slovenščino, v Zadru za srbohrvaščino, na znanstvenem liceju v Pazinu za srbohrvaščino, na učiteljski v Gorici za slovenščino, v Poreču za srbohrvaščino, v Sv. Petru ob Nadžiji za slovenščino, v Tolminu za slovenščino, v Trstu za slovenščino, v Vidnu za slovenščino, v Zadru za srbohrvaščino in na dopolnjevalni (komplementarni) šoli v Vidnu za slovenščino.

Kaj vse to nam privoščijo, bo rekel čitatelj, ki je vajen slišati vse druge glasove iz vse dežele. Naj se nikar ne vznemirja! Saj ni ta pouk namenjen našim otrokom. Kajti sicer ne bi nam letos še zaprl edine srednje šole, ki se nam je še pustila, namreč v Idriji. Prihodnje leto pa bodo zadnji sprejeti učenci v slovenski oddelki na tehničnem zavodu v Vidnu in na učiteljski v Tolminu.

Do 5. t. m. so se morale predložiti prošnje za omenjena proforska mesta. Ni nam znano, v kolikor se je načrt uresničil drugod. V Trstu in v Gorici je, vsaj do danes, pouk v slovenščini in hrvaščini samo na papirju.

Iz urada Pol. dr. "Edinost" v Trstu

Andrej Čepar — Divača: Županstvo nakele občine ni še, kljub župnikom, odposlalo v Rim zahtevanih dokumentov.

Ivan Dolenc — Divača: Potrebno so še te listine: 1) Notornostni akt glede družinskih razmer z izjavo, da vojak, neoznjen, je potreben in edini podpiratelj; 2) krstni listi vseh preživelih otrok moškega spola.

Marija vd. Rodela — Predloka: Pridite v naš urad v zadevi, ki se Vas tiče.

Werk Anton — Trst: Prosimo, da pridete v naš urad.

Tržaški odbor:

Ivana vd. Volk — Trst: Radi istoimenosti potrebujemo v Vašem slučaju še nekatere podatke; pridite v naš urad.

Valentin Pausič — Trst: Vabimo Vas v naš urad v zadevi, ki se Vas tiče.

Alojzija vd. Grilanc — Salez: V Vaši zadevi je podvzeto postopanje in zahtevane potrebne listine ter informacije pri županstvu.

Franciška vd. Mozetič — Rojan: Pridite v naš urad.

Goriški odbor:

Ivan Pipan — Preserje: Po dolgem iskanju po raznih uradih smo dognali, da je slučaj civilne neizgode in da invalidnost spada v 9 kategorijo. Smo požurili detinčijo.

Istriški odbor:

Božo Nadin — Buzet: Vaša zadeva je bila zaključena z negativnim odlokom od 11/4/1924. št. 248875/391. — Vaš tozadev rekurz je registriran.

Matej Kozlovic — Trst: Pozicija 075755. Poselana je bila pokojninska knjižica v Pulo že 28/2/1925. na ime sirote Marij Kozlovic.

Ana Lavrentić — Trst: Prošnja je bila odbita že za časa provizoričnih podpor, ker se njega smrt ne more smatrati za posledico vojaške službe. Sedaj bo zadeva še enkrat vzeta v pretres ter bo izrečen končno veljavni sklep.

Anton Tomšič — Bač: Likvidirano obnovo nazadnje do 25/11/1926. Njegova soproga naj se obrne na kr. zakladno delegacijo z dokazom, da je skrbnica svojega moža.

Ivana Ritoša — Sv. Vital: Invalid ni dobil pokojnine, ker se mu pri zdravniški preiskavi ni ugotovilo nikakoli obolenje. Če je vdovi možno dokazati, da je njegova smrt v zvezi z vojaško službo, naj vloži prošnjo za pokojnino z vsemi potrebnimi prilogami.

Ivan Kazalac — Novaki: Vsi spisi se na-

Sojolsko samouprava v praksi

Praski agenciji "Ceps" poročajo iz Moskve:

V zadnjem času se je v tukajšnji javnosti nekolikokrat razvila živa razprava toliko o prednostih, kolikor o škodljivosti strani sovjetske samouprave, ki je v vrsti zakonodajnih naprav kaj značilna komponenta, četudi je po grdi izkustvih prejšnjih let skržena samo na dovoljeno mero. Krajne uprave si prisvajajo v svojih predpisih nenaadne pravice. Tu pa tam postopajo direktno proti intencijam centralnih organov, ne strajo se celo pred najhujšimi ukrepi, ki pa jih višje institucije iz raznih razlogov ne morejo preprečiti. Izmed zanimivih, deloma dobrih, deloma pretiranih ukrepov sovjetskih samouprav, bi bil sledeči: Okrožni izvrševalni odbor Nikolajevskega okrožja je izdal n. pr. naredbo, po kateri mora vsak mešan zasadi na ulici dreve in to točno po navodilih agronomov. Kdor bi se ne pokoril, bo obsojen na "kuluk". Nekdru izvrševalni odbor pa je izdal naredbo, da se mora ob prijki družabnega občevarja opuščati podajanje roke. Kdor bi se ne pokoril, bi moral plačati globo 25 zlatih rubljev. Isti odbor je izdal še druge nenaadne naredbe, ki preprečujejo mešanom držati v svojih stanovanjih umazano perilo, kar bo kaznovano z globo 25 zlatih rubljev. Milica bo vršila v tem pogledu redno kontrolo po stanovanjih. Nekdru izvrševalni odbor je izdal naredbo, po kateri se mora v vseh gostinlah, klobučih, delavnicah, pisarnicah v teku 14 dni uvesti telefon. Kdor bi se ne pokoril, bo obsojen na 3 mesece prisilnega dela. Sovjetski tisk opozarja na to, da je izdajanje takih naredb le sredstvo za izsiljevanje denarja od prebivalstva. Glasom izkaza narodnega komisarjata notranjih del je bilo v letu 1924. v teku treh mesecev v evropskih gubernijah kaznovanih preko 175.000 oseb, a na prisiljeno delo 600 oseb.

Društvene vesti

— Glasbeno-dramatični večer pri Sv. Jakobu v Trstu, Podružnica "Solskega društva" pri Sv. Jakobu je sklenila, da priredi prihodnjo nedeljo, dne 11. t. m. ob 8. uri zvečer glasbeni-dramatični večer, katerega črti dobiček je namenjen šolski deci. Vabljeni so na ta večer pred vsem ljubitelji lepega solopetja in glasbe ter enodejanskih dramatičnih iger, kakor tudi izraziti prijatelji šolskih otrok. Vabljeni pa je prav posebno ono cenjeno občinstvo, ki že precej dolgo ni šlalo z odra lepe navduševalne pesmi. Pridite torej vsi, ki imate ljubezen in srce za naše malčke!

— S. A. društvo "Belkan". Danes ob 20.30. uri sestanek s predavanjem. Navzočnost članov in starištev potrebna.

— S. D. "Adria". V petek 9. t. m. skupni sestanek pri Sv. Jakobu v dvorani DKD ob 20.30. Občni zbor se je preložil za nedeljo 18. t. m.

— M. D. Prosvela Općine. Danes točno ob 8. uri zvečer skupni sestanek v novih prostorih. Dolžnost vsakega člana je, da se udeleži tega sestanka, ker so na dnevnem redu važne točke.

Vsi dopisi na M. D. P. Općine naj se pošiljajo na naslov: Daneu Celestin Općine št. 176 — Komisar.

SPORT

— T. V. nogometa. Danes točno ob 20.30 v navadni kavarni važna izjavnredna seja, na kateri ne sme nihče izmanjati. Naprosila se tajnik, da prinese vse knjige s seboj. — Vodstvo.

— Sportno Udrženje priredi v nedeljo 11. oktobra t. l. kolesarsko dirko za goske prvenstvo na sledeči progi v dolžini 75 km:

Postojna, Razdrto, St. Vid, Vipava, Sturje ter na desno proti Idriji do križišča nad Vrhpoljem, Vipava, St. Vid, Razdrto, Postojna.

Pravilnik dirke:

1) Sportno Udrženje priredi to dirko za vse kolesarje ki so pravilno udrženi v S. U. in prepušči organizacijo dirke T. D. Postojna.

2) Maksimalni čas je določen na 30 minut za prvo udeležico.

3) Vpisnina za vsakega kolesarja znaša 5 lir, po oddaji kontrolne številke se vrne dirkaču 2 liri. Vpisnina se lahko plača pol ure pred odhodom.

4) Menjava koles je dovoljena.

5) Strogo je prepovedana alenacija s pomočjo motorjev, kolesarjev ali drugih transportnih pripomočkov.

6) Z ozirom na cestni red vozi weak kolesar na lastno odgovornost.

7) Cestna kontrola bo v Sturjah, kjer mora vsak kolesar podpisati ter na križišču nad Vrhpoljem, kjer mora weak kolesar oddati kontrolni listek.

8) Weak kolesar mora opremiti kolo z zaščeno zavoro.

9) Kolesarji morajo biti pol ure pred odhodom na startu.

10) Odhod s trga V. E. III. točno ob 14.

11) Tekoča številka pri vpisovanju služi tudi kot tekoča številka pri dirki.

12) Vpisnina se vrne le v slučaju, da bi bila dirka iz kateregakoli vzroka preprečena.

13) Start in cilj na trgu V. E. III.

14) Eventualne prilozbe je treba vložiti pisno, potem na jurjo najkasneje pol ure po dirki z vlogo 5 lir, katere se povrne, če najde jurja prilozbo za upravičeno.

15) Prijave sprejema II. tajnik S. U. g. Mirko Pavlovič, Trst, Via Lucio Papiriano 6 in g. Janko Sever, tajnik T. D. Postojna.

16) S. U. si pridržuje pravico po potrebi menjati pravilnik ali del proge.

17) Prijave morajo biti vložene do sobote 10. oktobra do 21. ure.

Seznam dirk objavimo v eni prihodnjih števil "Edinosti".

— Odkaz na hazeno M. D. P. — Trst. Danes zvečer ob 19.30 sestanek celokupne družine hazene — (tudi naraščaj) v društveni sobici. — Načelnica.

— M. D. Prosvela — Općine organizira, kakor že javljeno; za v nedeljo 11. t. m. tek na 5 km in sicer na progi Općine. Trebče ter obratno. Pravilnik se pravočasno objavi.

Ker je to prvi tek, katerega organizira slovensko društvo, upamo, da se ga bodo naši tekači udeležili polnoštevilno. — Komisar.

M. D. Prosvela Općine — F. C. Libertas 6:2. V nedeljo se je odigrala na vojaškem igrišču v Koloniji prijateljska nogometna tekma med zgoraj navedenima četama, katere je izpadla 6:2 v prid "Prosvela".

— Oboro — "Adria". V nedeljo se srečata v revanši nogometni tekmi I. tečaja omenjenih društev na igrišču "Obzora" nasproti gostilne "Nicheito".

Da bo tekma skozi in skozi zanimiva in napeta, ni treba še omenjati. Kdor zasleduje z zanimanjem razvoj našega sporta, mora priznati, da sta omenjeni četini med prvimi v Julijski Krajini. Tekma prične točno ob 15.30. uri. Ljubitelji sporta gotovo ne izostanejo ter se omenjene tekme udeležijo, za kar jim gotovo ne bo žal.

IZ MEDNARODNEGA SPORTNEGA ŽIVLJENJA V ZADNJEM TEDNU.

Nogomet: Medtem ko so se v Italiji pričele prvenstvene tekme še le prošle nedeljo, so v drugih državah že v polnem razvoju. V Jugoslaviji je na prvem mestu zagrebška Konkordija, na Ogrskem dolgoletni prvak M. T. K. v Švici je Curih in na Angleškem West Ham C. Mednarodne tekme: Danska — Finska 3:3. Španjka — Ogrska 1:0. Stokholm — Kjöbenhavn 1:1. Poljska — Turška 2:1. Krakov — Carigrad 3:3. Jugoslavija — Sturm-Graz 5:1.

Kolesarstvo: 27. m. m. se je vršila največja evropska kolesarska cestna dirka, in sicer G. P. Wolber v Parizu. Zmagal je Švicar Henri Suter. Udeležila se je dirke močna italijanska reprezentanca, ki pa je bila poražena, z izjemo Qimo-a, ki si je pridobil 4. mesto. V Švici se je odigrala tekma med vseevropskimi reprezentancami "juniorjev" v četah po 4 dirkače. Zmagala je Italija, ki je porazila najboljšo četo, med njo svetovnega prvaka.

Po dokončanih tekmah "juniorjev" v Italiji je bil proglašen za prvaka 1925-26 Luigi Mainetti.

Motociklizem: Redovanje za italijansko prvenstvo je dalo sledeče izide: kat. 500 cm: Mario Saitetti (Norton) kat. 350 cm: Pietro Ghersi (A. I. S.) kat. 250 cm: Miro Maffei (Maffei).

Preteklo nedeljo se je vršil na avtomobilskem dirkališču v Mouzi poizkus italijanske tvrdke "Guzzi" za pobitev svetovnih rekordov v kategorijah 500, 750 in 1000 cm³. V dokaz dobre priprave: "Guzzi" je pretekla 810 km v 6 urah in 10 minutah. Dirkali so Casali, Ghersi in Pini.

Boks: Italija si je priborila z Marijem Bosio-m novo evropsko prvenstvo v kategoriji Welter. Odpadli prvaki je bil Belgijec Hobin.

Pred kratkimi s strani International Boxing Union, razstavljeni evropski prvak Italijan Bruno Frattini, (stvar o odvzetju prvenstva je še v reševanju), je bil poražen od Skota Irelanda v Južni Afriki (Transvaal), kjer se sedaj nahaja.

Avtomobilizem: Vseruska avtomobilska tekma Leningrad-Tiflis (km 5364) je končala z zmago italijanske "Fiat" po zaslugi dirkača Cagno.

Tekmovalo je 30 tvrdk iz celega sveta. Boris Plesničar.

— T. V. nogometa. Danes točno ob 20.30 v navadni kavarni važna izjavnredna seja, na kateri ne sme nihče izmanjati. Naprosila se tajnik, da prinese vse knjige s seboj. — Vodstvo.

— Sportno Udrženje priredi v nedeljo 11. oktobra t. l. kolesarsko dirko za goske prvenstvo na sledeči progi v dolžini 75 km:

Postojna, Razdrto, St. Vid, Vipava, Sturje ter na desno proti Idriji do križišča nad Vrhpoljem, Vipava, St. Vid, Razdrto, Postojna.

Pravilnik dirke:

1) Sportno Udrženje priredi to dirko za vse kolesarje ki so pravilno udrženi v S. U. in prepušči organizacijo dirke T. D. Postojna.

2) Maksimalni čas je določen na 30 minut za prvo udeležico.

3) Vpisnina za vsakega kolesarja znaša 5 lir, po oddaji kontrolne številke se vrne dirkaču 2 liri. Vpisnina se lahko plača pol ure pred odhodom.

4) Menjava koles je dovoljena.

5) Strogo je prepovedana alenacija s pomočjo motorjev, kolesarjev ali drugih transportnih pripomočkov.

6) Z ozirom na cestni red vozi weak kolesar na lastno odgovornost.

7) Cestna kontrola bo v Sturjah, kjer mora vsak kolesar podpisati ter na križišču nad Vrhpoljem, kjer mora weak kolesar oddati kontrolni listek.

8) Weak kolesar mora opremiti kolo z zaščeno zavoro.

zastužila, sem jima napravil pobotnico, ki je izkazovala, da sem plačal le 7 lir za gram. Pri tej priliki sem kupil od Battistiga in Bisina par zlatih kamnov, ki sem jih plačal skoro po tržni ceni. Predno sem sklenil kupiti sem pa prosil Bisina in Battistiga, naj mi odkrito povesta, če je blago poštenega izvora, da me ne pahneta v pogubo, ker sem itak mnogo pretrpel radi vojne. Končno je obtoženec odgovoril predsedniku na nekatera vprašanja, tičočna se njegovih kupcijskih odnosov z drugimi zlatarji.

«Nisem si mazal rok z malenkostmi!» Predsednik je nato vprašal Collaricha, naj pove kaj o roparskem napadu na zasebnico Ano Bassich-Passinini, kateri sta dva zakrknana in oborožena lopova ukradla dne 3. oktobra 1923. v Puli zlate uhane, zlat nakit in znesek 550 lir v gotovini. Tega zločina sta obdolžena Collarich in njegov prijatelj Anton Jugovac, ki ni še prišel policiji v pest. Na poziv je Collarich zaničljivo odvrnil, da si ni mazal rok s takimi «malenkostmi», ko so mu bile na razpolago trgovine in zlatarne. Istotako je Collarich zanikal, da bi se bil udeležil roparskega napada na zasebnico Marijo Kalagaz, ki so ji neznani oboroženi lopovi dne 8. avgusta 1923. pobrali v Puli za znesek 3210 lir in razne dragocenosti. Rekel je, da omenjenega dne ni bil v Puli. Dalje je tudi tajil vsem na škodo trgovca Humberta Sbona v Puli, kateremu so tatovi dne 26. oktobra 1923. ukradli iz trgovine raznovrstna živila in mnogo steklenice vina in likerjev. Podprl je svojo nedolžnost pri tej tatvini s trditvijo, da ni nikoli pil vina niti alkoholnih pijač sploh. Na vprašanje odv. Cerlenze, kako je prišel s kolodvoru in če je bil našeljen, ko se je vrnil iz Trsta v Pulo, je Collarich odvrnil: «Šel sem s postaje skozi glavna vrata, mimo dveh ohranjenikov in dveh finančnih stražnikov. Našeljen pa nisem bil bogve kako;

le okrogel štajerski klobuček z „metlico“ (Gamsbart) sem si nataknil na glavo.»

Rop in umor v Puli

Glede roparskega napada na Alberta Fischerja v Puli in umora Alojzija Ritterja, tudi v Puli zločina, ki sta bila izvršena dne 6. oktobra — je Collarich izjavil sledeče: «Ker sem bil že več dni brez sredstev in sem se že prav trdo postil, sem se odločil, da si s kakim novim podjetjem izboljšam položaj. Poznal sem Fischerja za premožnega moža zato sem se domislil, da ga okradem. Odločil sem se za to podjetje, ker sem mislil, da ima mož pri sebi velik znesek denarja, pa sem se motil. Neki večer, ko se je Fischer vračal vinjen domov s svojo hčerko, sva ga s Jugovcem napadla. Jugovac je držal žensko, jaz sem pa zgrabil starca, ki se mi je odločno postavil po robu in začel upiti. Kljub temu pa sem mu iztrgal z notranjega žepa listino z 2000 lirami. Ko sem pretipaval starca, da najdem ostali denar, ki sem mislil, da ga ima se pri sebi, je nenadoma počil strel. Ustrelil je Jugovca, ki je medtem okradel Fischerjevo hčer in jo strahoval, da ni vpila. Strel je slučajno zadel neko osebo, ki je hitela Fischerjevim na pomoč. Naslednji dan sem zvedel iz listov, da je ta oseba Ritter in da je smrtne ranjena. Ob tistem sem vzkliknil ozlovoljen: «Bedak, za tako malenkost mi greš moril ljudi! Kaj bi bilo šče, ako bi se res nahajal v nevarnosti.» Poučavam, da pri tem podjetju nisem streljal, da je moja trditve resnična, preča dejstvo, da je bil Ritter ubit s kroglo majhne kalibra, izstreljena s pištolo tipa «Browning», ki jo je nosil pri sebi Jugovac, dočim sem bil jaz vedno oborožen s velikimi pištolami tipa «Steyr».

(Razprava se nadaljuje. V prihodnji številki bomo poročali o dvojnem groznem umoru Collarichevem.)

TRŽASKA KMETIJSKA DRUŽBA V TRSTU

Centrala: ulica Torre Bianca 19, podružnica - ul. Raffiniera št. 7, Telef. 44-39

ima v zalogi:
Semeni: spinace širokolistne po L. 6.50 kg, motovilca, rukle, salate, ječmen šestovrstnik, zgodnji nizki grah, redkevce, čebulice in razna druga poljska in vrtna semena.
Deleže: lucerno in domačo ali triletno delje.
Trave: laško ljulko, klasnico, travniško bilnico mačji rep.
Kraše: Orebove tropine zmlete in v kosih, sezamove tropine, otrobi, laneno seme in koruzno moko po L. 132.— za 100 kg.
Umetna gnojila: superfosfat, kalijevo sol in amonijev sulfat.
Kmetijske stroje: slamožanje z in brez verig, orala in razno drugo ročno orodje.
Biskula, zdravilo za na spolovilih obolelo živino.
Ptičjo krmo: konoplje, luščen oves, svetliko itd.
Amerikansko lepivo za sadno drevje: Tree Sticks.
Med, Naravni cvetlični med na debelo in drobno.
Vinogradniške in kletarske potrebščine: Kipelne vehe, umetne glivice, kit za sode, špansko zemljo, zamaške in vehe itd.

Tržaska kmetijska družba v Trstu.
Centrala: ul. Torre Bianca 19 podružnica ul. Raffiniera št. 7 Telefon 44-39.

Književnost in umetnost

— Nov hrvatski federalistični list. V Zagrebu je prišel izhajati tednik «Hrvatski seljački narod», ki ga izdajata za «Hrvatski narodni federalistični klub» Radićeva disidentna posl. Mato Jagačić in Stjepan Uročić.
— «Gospodarski vestnik». Izšla je 10. številka s sledečo vsebino: Uredništvo: Korak naprej; Splošno gospodarstvo: Hrovatin Kšist; O zavarovanju (konke); Zadržništvo: I. V.; K sedanjim nalogom naših posojilnic (dalje); Zivinozdravnik Gerbic Josip; Sola ali žabica pri konju, Nadzornik Klavžar Milton; Nekaj o nemškem plemenitem prašču, Inž. Podgornik Anton; Prehod k suhemu krmjenju, G. F.; Dajate vode domačemu žajcu, G. F.; Drevesno listje kot krma, ***; Opozorilo živinozdravcem v hribih; Mlekarstvo: Zivinozdravnik dr. Aldrichovi Faust; Nekaj navodil za molžnjo; Čebelarstvo: Vodopivec anko; Ob koncu letošnje čebelarke, Vodopivec Janko; Ptičje čebel, ***; Vestni; Kletarstvo: Ušaj Just; Pridelovanje kisa iz vinskih tropin, U. J.; Vinometer (s sliko), U. J.; Kaj je žvepelni amonijev sulfat?, Ša.; Kako zalivamo vino, S. A.; Poraba gnila grozdja za vino; Sadjarstvo: Gr. Vally Peter — Gorkič F.; Sadjarstvo na Goriškem (konke); Pojedništvo: D. T.; Za večji pridelek žita, A. P.; Ravnanje s omlačenim žitom, U. J.; «Uspulna», G. F.; O žitnem molju; Poročila: G. F.; Sodba o naših vinskih na razstavi v Čedadu, ***; Pogoj za podeljevanje nagrad za planšarske izboljšave; Gospodarski koledar: ***; Oktober; Vprašanj in odgovorov: Kako odpravimo plevel s travnikov? Kako se zdravi poprek pri teletu? Rok za izmenjavo starega denarja, Ali vpliva baker kvarno na vino? Kako se odpravi žitni molj? Kako se dela kis iz vinskih tropin? Kako se zdravi «žabica» pri konju? Koliko časa je kunec dober za plemje? Kako se zatira mrčes na sadnem drevju? Tržne cene; Gospodarski drobiž; Listnica uprave.
«Gospodarski vestnik» izhaja mesečno. Naročnina znaša 10 lir na leto, posamezna številka po 1 L. Uredništvo in uprava se nahajata v Gorici, Vip. S. Giovanni št. 6/L. na dvorišču. Opozorjamo kmetovalce na to pestro vsebino.

DAROV!

Za god tolmenskega «Mičelina» nabrala v neravno obupani družbi pri Sv. Luciji dolga bančna rakla L. 111.— (polovico za «Solsko društvo», polovico za «Dijaško kuhinjo» v Gorici) z geslom: Da ti je junaško tvoje zdravje! — Denar za Solsko društvo hrani goriška uprava.

Benedikt Poniž daroval za «Dijaško kuhinjo» L. 20.
Preostanek iz «boljših časov» neke zbirke v Rojano Lit 82.65 za «Solsko društvo».

Družba Ajdovcev nabrala za šol. društvo pri Ati Zvanuti v Lozicah pod geslom: Starine premalo, a mošt presladko, zato dar za šolstvo položi naj vsak.

V «Edinosti» št. 234 z dne 4. t. m. se je vrnila med darovi neljuba pomota. Popravljamo v toliko, da sta gg. Marica in Josip Sturm darovala «Solskemu društvu» in Dijaški Metici po 50 Lir ob priliki četrte obletnice.

Naznanilo.

Usojam si naznanjati svojim cenjenim odjemalcem, da sem z današnjim dnem odstopil svojo turistično slaščičarno v Semeniški nlici gospodom bratom Placentini.

V nadi, da bodo moji cenjeni odjemalci tudi nadalje obiskovali mojo slaščičarno beležim z odličnim spoštovanjem

Artur Poletti.

GORICA, 8. oktobra 1925.

PODLISTEK

E. PHILIPPS OPPENHEIM:

Čuden slučaj gospoda Jocelyna Thewa

Prevel France Madajna.

Soba je bila kakor taka, je bilo pričakovati, z izjemno obilico cvetlic, ki so razširjale po sobi svoj prijetni vonj. Deklica, ki ga je pozdravila, je pa bila drugačna. Srednje velikosti, temnorjav las, ki jih je imela počesane nazaj nad čelom, belim kot slonova kost. Njene sive oči so bile mehke in obdane s temnimi črtami. Obrvi je imela izrazite, ustnice polne, toda lepo oblikovane. Zložoviti izraz na njenem obrazu je izginil popolnoma, ko je ponudila obiskovalcu svoji obe roki v pozdrav. Pozdravila ga je željno, skoroda strastno.

«Gospod Thew!» je vzkliknila. On je dvignil roko kvišku, kakor da ji hoče zabraniti nadaljnje besede. Nekaj hipov je nepremično poslušal.

«Kako so stvari tukaj?» je vprašal. «Mirne», ga je zagotovila. «Boljšega časa si niste mogli izbrati. Vsi so proti. Je li kaj neprijetnega?»

«Zasledovan sem», je povedal. «In tega ne maram, vsaj sedaj ne.»

«Ali pride še kdo?» je vprašala.

«Rentoul. On se nahaja v smrtnem strahu, ker mora priti. Našli so njegov brzojavni

S tužnim srcem naznanjamo žalostno vest, da je naša dobra in skrbna soproga, mati, stara mati in taša

Antonija Hrib roj. Boltar

danes, 7. t. m., previdena s svetimi zakramenti, v 64. letu svoje starosti, izdihnila, svojo blago dušo.
Pogreb drage pokojnice se bo vršil v četrtek, dne 8. t. m., ob 3. uri i. a. hiše žalosti v SEŽANA, dne 7. oktobra 1925.
Jože Hrib, soprog, Jožef, Kristjan, Ivan, Ludvik, sinovi. Rozalija por. Lah, hči. Ferdinand Lah, zet. Marija Hrib, sestra, vnuki. (704)

Poslano*)

Podpisani se tem potom iskreno zahvaljuje zavarovalni družbi proti požaru «Union» ter njenemu glavnemu zastopniku g. Ravnik-u za vestno in točno odplačilo škode po požaru, nastalem na posestvu v Madonih 145.

Omenjeno družbo si štejem v čast priporočiti svojim sorojakom. (703)

MADONI 145 - BATE, v oktobru, 1925.
Madon Viktor.

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja uredništvo le toliko kolikor mu zakon velja.

MALI OGLASI

EMULZIJA iz ribjega olja s hiposfosfati, izdelana z modernimi Steinbuchovimi stroji, posebno priporočljiva za rakitine in šibke otroke se dobiva po L. 9.— steklenica v lekarni Castellonovich «All'Alabarda» Trst, Via Giuliani 42. 1431

«NAMERAVAM napraviti pralnico, z električnim pogonom, in iščem osebo, ki bi bila sposobna urediti celo napravo, ter eventualno ostati v obratu kot vodja iste. Cenjene naslove na upravnishvo lista pod «Pralnica». 1435

SODI od 100 do 700 se prodajo v ulici Ghega 8, dvorišče 1433

DIMNOKARSKEGA vajenca sprejme takoj, Smerdu Silvester v Postojni 96 1434

BABICA sprejema noseče, Via Madonnina 10/II. 1436

«Inserirajte v „Edinosti“»

Briljante, bisere, dragulje

platin, zlato, inozemski denar, zobovje kupujemo za zunanje tvrdke in plačujemo po najvišjih cenah. — Kupujemo tudi zastavne listke

Via TORRE BIANCA 28

Brezplačne cenitve v uradu in na domu.

Uradne ure od 9 do 13 in od 14.30 do 18; v sobotah od 9 do 15. 563

Tvrdba GIUSEPPE SPECHAR

TRST, Via S. Caterina št. 7 (Piazza Mazzini)

naznanja svojim odjemalcem, da je prejela veliko izbero tu- in inozemskega blaga za moške in ženske obleke. — Najlepše in zadnje novosti po konkurenčnih cenah.

Specijaliteta angleškega in češkega blaga

Velika izbora Paletots, povrsnikov, dežnijh plaščev, izdelanih oblek in telovnikov fantazija Sprejemažo se naročila po meri 45

ČEVLJARNICA FORCESSIN

Odlikovana v Parizu in Genovi 1924.
z veliko premijo, diplomo in zlato svetinjo

Trst - Via Caprin šte. 5 pri Sv. Jakobu - Trst

Kadar kupiš čevlje:

misli na vse:

1) da bo zdravo za nogo,

2) da bo elegantno,

3) da bo trdno,

4) da bo cena primerna.

FORCESSIN te zadovolji v vseh točkah.

Slovinci! Kupujte samo pri Forcessinu!

brezžični aparat in zdaj nadzorujejo njegovo hišo. Moram ga videti vsekakor, predno odidem.»

«Oidete?» je ponavljala. «Kdaj? Kdaj oide?»

«Jutri. Odpotujem v Anglijo.»

Za trenutek je obstala kakor nema, neka silna strast, ki v besedah ni našla izraza, je gorela v njej. Krčevito je potegnila k sebi lepo vezani prtič, ki je pokrival malo ornatno mizico ob njeni strani in vrgla pri tem na tla pozlačeno vazo ne da bi opazila. Črte ob straneh njenih oči so se poglobile ter so se prikazovale kot brazgotine. Oči same so žarele v plamenih.

«Vi greste v Anglijo?»

«To nameravam», je potrdil. «Jutri popoldne s parnikom «City of Boston».

«Toda riziko!» je zasedpala. «Mislija sem, da se ne drzneš stopiti na tla Anglije.»

«Riziko je», je priznal. «Brez tega se je človeku težko zabavati, pa naj bo kjerkoli. Od neke strani se mi ponuja stotisoč funtov šterlingov, če prinesem ali sploh dostavim neke dokumente in neko pismo Berlinu. Pustolovstvo mi ugaja in tako sem ponudbo sprejel. Mislil sem, da sem že vse zapeljal s sleda. Da sem se pa motil, sem spoznal danes. Ko sem opazil senco, ki me je zasledovala. Vsekar smatram za gotovo, da je večina ameriških uradnih oseb prepričana, da so listine, ki so jih tako dolgo in s tako skrbjo iskali, v malem kovčegu z zlomljenimi pečati, katerega so našli v Halifaxu.»

«Kaj pa glede Angleža Crawheya», in Sama

Hobsona?» je vprašala deklica.

«Ondava nista tako lahkoverna», je odvrnil. «Na srečo se pa v tem hipu nahajata v Chicagu. Ako odplujemo jutri točno ob štirih popoldne, nam ne bosta delala stitnosti na krovu.»

«V listih sem čitala o opnem zabojčku», je rekla deklica. «Ali je ta njihova najdba zares brez pomena?»

«Popolnoma. V kovčegu ni niti enega dokumenta, ki bi se v kateremkoli oziru tical nas ali naših prijateljev. Vse, kar je zares važno, se bo jutri nahajalo pod mojo pažnjo na parniku «City of Boston».

Pogledala ga je z nemi občudovanjem. «Toda, gospod Jocelyn», je vzkliknila, «vi ste bistroumni — jaz to vem — čudovito bistroumni, a vendar, kakšno možnost imate neki, da prinesete te stvari in to celo na ameriškem parniku?»

«Tvegati moram, seveda», je priznal hledno. «Ampak igra je vredna tega. Jaz ne morem živeti brez burnih dogodkov, to veste, in na tej strani oceana postaja življenje zame vsak dan dolgočasnejše. Poleg tega je tu tudi denar. Poznam več načinov, kako je mogoče porabiti sto tisočakov.»

Nenadoma ga je prijala za zapestje in se sklonila čez mizo.

«Ali smem iti z vami?» je vprašala

Zmajal je za glavo.

«Draga moja Nora, ravno zdrj bi vam ne svetoval potovanja po morju», je rekel. «To ne bo nikak zabaven izlet. Poleg tega pa je združeni s potovanjem na parniku «City of Boston» lahko več vrst nevarnosti.»

Vesti z Goriškega

— Poslovilni večer goriškega dijaštva. Predno so se goriški dijaši razšli po raznih tuzemskih in inozemskih vseučiliščih, so se hoteli na primeren način posloviti od svojih prijateljev in znancev. Pod okriljem akad. fer. društva «Adrija» so priredili v soboto zvečer v «Trgovskem domu» poslovilni večer, ki je v vsakem pogledu lepo uspel.

Akademijo je otvoril g. Bregant z recitacijo Zupantičeve pesmi «Z vlakom», ki je kakor nalašč ustvarjena za otvoritve poslovilnih večerov. Za njim je sledilo nekoliko prizorov iz Hamleta, Tugalovo poročilo iz Beneškega trgovca», monolog zlodja iz Cankarjevega pohujšanja, ki pa so bili nekoliko neprimerni za poslovilni večer, ki bi moral biti več ali manj zabaven vsebine. Zato je občinstvo sprejelo s tem večjim navdušenjem in hvaležnostjo operno pevko gdnjo Ljubico Sfiligoi, ki je s svojim polnim in zvočnim altom zapela par opernih arij in pesmi. Kdor je v soboto slišal našo odlično operno pevko, ta gotovo ne bo izostal od koncerta, katerega nam priredi, kakor upamo, v kratkem času v «Trgovskem domu». Tudi g. Zlatko Bisiati, ki je zapel s svojim enornim baritonom dva samospeva, je bil deležen obilne pohvale. Po akademiji se je razvila animirana plesna zabava.

Poslovilni večeri Akad. fer. društva «Adrija» so postali že nekaka tradicija v goriškem družabnem življenju, kateri se goriško dijaštvo tudi v bodoče ne bo smelo izneveriti.

— Zahvala. Slov. akad. fer. društvo «Adrija» se tem potom zahvaljuje častnemu damskemu komiteju, damam, ki so sodelovale v bufetu, in vsem, ki so pripomogli k temu, da je 3. poslovilni večer tako dobro uspel. Posebno se zahvaljuje gđ. operni pevki Sfiligoi, ki je s svojim petjem očarala posetnike. Odbor.

— Odmevi torkove nesreče v Bukovici. — Kakor doznavamo, je uvedla sodna oblast strogo preiskavo o vzrokih nesreče. Baje je nesrečo povzročil strojevodja, ki nima za svoj poklic primerne usposobljenosti, ker je hotel ogreti cilindar stroja s pomočjo petroleja, in tudi motor sam ni bil baje kalibriran od pristojne oblasti. V večeršnjem seznamu ranjenecv smo pomotoma izpustili 31-letnega Vincenca Abramčič iz Bukovice.

— Dobravci. (Zakusnelo.) Ker so šolski prostori zmanjšali nekoliko dvorano nad združeno kletjo, je množica ljudi iz domačega kraja in bližnjih vasi napolnila kar dvakrat dvorano za predstave o priliki 25-letnice našega prosvetnega društva. Kaka veličanstva razlika med prvimi obotavljajočimi se početki in nezaupanjem pred petindvajsetimi leti in med sedanjimi nastopi društva, ki so seveda niso taki kot bi bili v popolnoma normalnih razmerah.

Jako srečno roko so imeli prireditelji, da so si izbrali poleg par pevskih točk še igro-humorosko «Poslednji mož», katera je že romala po par naših odrih. Izvzemši goriške odre, onega dramatičnega društva in pa «Mladike», niso nikjer drugje na deželi dilantje pokazali toliko sposobnosti. Posebno vlogi inženirja in pa gospodične Tončke sta bili podani tako, kot dabi bila oba igralca že mnogo-krat preizkusala svoje igralске zmognosti na odrih. Od ženskih vlog je bilo dobro podana v zadnjem dejanju mama in pa ena izmed hčerk. Medtem ko bi pri drugi hčerki in doktorju G. moral režiser se precej piliti, da bi vili več topline in uživetja v lastno vlogo. — Student je bil premalo navihvan in preveč moškega v glasu in nastopanju je bilo pri njem. V splošnem so igralci tehnično tretje dejanje boljše rešili kot prvi dve dejanji. Sploh je izginilo tekmo igranja nekoliko napak prvega nastopa. Skoda, da niso dobre maske prišle prav nič v veljavno rade razsvetljave.

Občinstvo je izvzemši par otrok, katere bi matere ne smele nositi s seboj, s smehom in zanimanjem obilo poplačevalo trud igralcev. Ker ima igra pri vseh svojih dovpih domislica tudi svojo moralno stran, je prišla tudi vzgojna stran prireditve do svojega računa.

Pevskemu zboru z njegovim marljivim pevovodjo bi želeli, da bi se njihove vrste, posebno tenorske, čim bolj popopolnile, tako da se bolj do veljave. Krepko delujočemu društvu želimo da bi se bolj razmahnilo svoje delovanje. Kot posebnost Dobravci omenjamo uveljavljanje športa in sicer nogometa v tej čisto kmetijski vasi. Imajo dve nogometni četi. Starejših, v mestu bi rekli seniorev, kateri so morali za nekoliko časa prekiniti svoje

delovanje, ker so oblasti posegle vmes in smatralo branje žoge za nevarno. So še pa mlajši, desletni fantiči, obiskovalci šole, s svojim čisto pravilno urejenim nogometnim društvom «Brd» imajo vse v redu: svojega predsednika, teinika itd. Bosopeti bijejo žogo na brdu. Igrajo po pravilih kot «ta veliki». Ne vemo pa, če inajo tudi že hišne preiskave kot «ta veliki». Upamo da boho tudi v tem oziru kmalu taki kot «ta veliki».

Gospodarsko društvo namerava razširiti svoje delovanje, ustanoviti združeno žganjarjo in sicer v prostorih združnega doma. Ravnotako se je lotilo hvalvedne misli osnovati združno mlekarno. Bil je že čas. Mrzlo vreme seveda pri nas ni koristilo letini. Vedno težje se občitajo davki, ki neprestano rastejo, med tem ko pa dohodki v obratnem sorazmerju padajo. Občino tare skrb, kako vzpostaviti prepotrebno šolsko poslopje za naš kraj. Ne stavljamo vprašanja, ali se bo tudi vzpostavil pravi posel v tem poslopju.

— Idrija. Na tukašnji kr. podprefekturi se je zopet izvršila izprememba. Koncem prošlega meseca je zapustil naše mesto bivši tukašnji podprefekt g. dr. Hugo Alacevich ter odšel na svoje novo mesto v Cles na Trentinski. Imenovan gospod je kot podprefekt dvakrat služboval v našem kraju. Prvič po prvem civilnem komisarju ali podprefektu Zuccolliniju, dokler ni bil pred dvema letoma premeščen podprefekt Battiatij, je bil dr. Alacevich zopet imenovan za idrijskega podprefekta, katero službo je opravljal do meseca avgusta, ko se je podal na dopust. Ničče ni slutil, da se ne vrne več v Idrijo razen po slovo. Kakor čujemo, je g. Alacevich sam prošil za premestitev. Svojo službo je opravljal resno in pravično tudi za nas Slovence, zato pa je bil tudi precej priljubljen pri našem ljudstvu. Kot politični uradnik se je trudil, da bi ublažil in omejil politična nasprotstva posameznih strank v našem mestu.

Posle kr. podprefekta opravlja sedaj začasno pref. svetnik dr. Adolfo Fabioli, dokler ne bo — kar se baje zgodi v kratkem — imenovan nov podprefekt.

— Ljudska šola je bila otvorjena dne 1. oktobra od strani mestne občine, kar se je seveda moralu zgoditi, da bi ne trpel šolski pouk radi zamude če bi nobena uprava ne prevzela ljudske šole, kakor se je bilo bati pred časom. Zadeva pa s tem nikakor še ni rešena, ampak se še vedno vrše pogajanja o tem, od katere strani bo dobila občina tozadevna sredstva in koliko bo letno prispeval k temu kr. rudnik.

Vpisovanje v otroški vrtec katerega oskrbujejo sestre Ursulinke se je vršilo 28. in 29. preteklega meseca. K vpisovanju so vabili veliki lepaki mestnega obč. komisarja. Pred leti so vodile otroški vrtec in gospodinjstvo šole «Solske sestre», ki so umele izborno vzgajati naše malčke kakor tudi starejše odrasle deklice. Ker niso bile rojene v Italiji, so morale zapustiti državo, katera jim ni vsilila prošnje za italijansko državljanstvo. Razume se, da ni bilo posebnega zanimanja od strani starišev, da bi vpisali svoje otročičke v šolski vrtec, kjer ne slišijo besedice v svojem jeziku.

V zaporih tukašnjega sodišča se nahaja od pondeljka, znan milicar, ki je že večkrat skušal enako usodo nakloniti komu drugemu. Bil je med prvimi rogovileži ob raznih prilikah.

Med hladnimi zidovi premišljeva sedaj o resničnosti starega izreka «Sic transit gloria mundi!» Mi, ki nismo škodoželjni, mu želimo, da se kmalu vrne k svoji družini.

— Volkovi. Sestanek v nedeljo dne 11. okt. ob 10. uri v Gorici. Volkovi. (Ozirati se je na okrožnico, Točnost, Vsi.)

— Planinsko društvo v Gorici ima danes v četrtek ob pol 9. uri zvečer odborovo sejo. Udeležba polnoštevilna.

— Prijatelji Šol. društva v St. Vidu pri Vipavi, ki bi radi kaj darovali v prid redni decii in niso tega stordi radi prepovedi nadaljnega nabiranja od strani g. občinskega tajnika, prinesejo lahko svoje darove gđ. nabiralateljcem.

— Zahvale. Odbor bralnega in pevškega društva v Brijah se iskreno zahvaljuje cenj. društvu «Mladina» iz St. Petra za krasno prednašanje kupletov; nadalje prosvetnemu društvu iz Rihembarka za tako lepo uspele pevške komade, kakor tudi g. Valenčič za vezbanje našega domačega zbora ter tamburaške mu zboru iz Sela. Le v vzajemnem, skupnem delu za izobrazbo našega ljudstva je naša rešitev Bog povrni vsem!

Spored

za splošno pregledovanje bikov, namenjenih za javno spušcanje v tolminskem govedorejskem okrožju.

Vsi bikji, ki se uporabljajo za javno spušcanje, so podvrženi po določilih izvršilnega ukaza-zakona dne 3. julija 1908. št. 592, splošnemu pregledovanju.

Bikorejci, ki želijo dobiti za enega ali več bikov dovoljenje za spušcanje, morajo predložiti živinorejski komisiji pri turlanski pokrajinski upravi v Vidnu (Commissione Zootechnica Friulana presso l'Amministrazione Provinciale del Friuli) z dvema lirama kolkovano prošnjo, v kateri morajo navesti, da želijo pregledovanje na domu ali pa, da so pripravljene prignati svoje bike v spodaj navedene kraje. V prvem slučaju morajo priložiti prošnjo za vsakega bika po 30 lir, v drugem slučaju je pregledovanje brezplačno.

Komisija bo pregledovala bike v sledečih krajih in dnevih:

27. oktobra:

Počbrdo ob 9. uri pri cerkvi, Huda, užna ob 10. uri pred gostilno Kemperle, Koritnica ob 11. uri pred gostilno Močnik, Grahovo ob 11½ uri pred šolo, Kneža ob 14. uri pri cerkvi, Podmelec ob 15. uri pri cerkvi, Labin ob 16. uri pred mlekarjo, Poljub ob 17. uri pri Kocjanu.

28. oktobra:

Pečine ob 9. uri pri cerkvi; Ponkve ob 10. uri pred mlekarjo, Slap ob 11½ uri pri gostilni Vogrič, Idrija na Bači ob 12. uri pri cerkvi, Sv. Lucia ob 14. uri pred županstvom, Volče ob 15. uri pred gostilno Podreka, Zatonlin ob 16. uri pred mlekarjo.

29. oktobra:

Tolmin ob 8. uri pri spuševalnici Zrebec, Dolje ob 8½ uri, pred mlekarjo, Gabrije ob 9. uri pred mlekarjo, Volarje ob 9½ uri pred mlekarjo, Kamno ob 10. uri pred mlekarjo, Libušica ob 11. uri pri cerkvi, Smast ob 12. uri pred gostilno Marušič (za Smast in Ladar), Drezanca ob 14. uri pred Tomžinom, Livoč ob 16. uri pri Simonu Hrasu, Idersko ob 17. uri pred županstvom.

30. oktobra:

Log ob 9. uri pred gostilno M. Cernuta v Srednjem Logu, Soča ob 10. uri pri Plašu, Koritnica ob 11. uri pred mlekarjo (za Kal in Koritnico), Čezsoča ob 11½ uri pred županstvom, Bovec ob 14. uri na trgu, Zrča ob 14½ uri pred Žagarjem, Serpenica ob 15. uri na dvorišču g. Logarja, Trnovo ob 15½ uri pred županstvom, Kobarid ob 16. uri pri Fedriču.

31. oktobra:

Breginj ob 9. uri pred Lazarjevo gostilno, Sedlo ob 10. uri pred šolo, Borjana ob 10½ uri pred mlekarjo, Potoki ob 11. uri pri napajališču, Kred ob 11½ uri pri napajališču, Staroselo ob 14. uri pred mlekarjo, Suž ob 14½ uri pri Sirgarju, Svino ob 15. uri pred mlekarjo.

Da se pospeši v planinskem govedorejskem okrožju uslovovalnih spuševalnic bikov, se priredijo o priliki splošnega pregledovanja bikov, namenjenih za javno spušcanje za posamezne občine ali skupine občin razstave bikov in junčkov belanske pasme v zgoraj navedenih dnevih in krajih.

Tekmovanja obsega dve vrsti plemenjakov:

Junčki od 6 do 12 mesecev.

Biki od 12 mesecev naprej.

Priglasitve sprejemajo okrajni živinorejski uradi in uradi za kmetijski potovalni pouk v Tolminu do 20. oktobra 1925.

Za presojanje in obdarovanje živali velja pravila, ki jih je potrdila turlanska živinorejska komisija. Priznanje se daje v denarju, svetilne in diplome. Posamezna darila bodo znakovala največ 400 lir. Svetilne in diplome so pridržane za najboljši živali.

Polovica darila se izplača takoj pri obdarovanju, druga polovica pa prve dni maja meseca 1926. Darila se priznajo samo za vredne plemenjake, ki so jih lastniki prignali v kraje, navedene v razglasu.

Živali presoja komisija, ki jo predvideva pravilnik zakona z dne 5. julija 1908, št. 392; njena razsodba je nepreklicna.

Bikorejcem je na voljo dano, da priznajo bika na zbrališču, ki so jim najbolj prikladna. Biki, ki se priznajo na zbrališču, so podvrženi obstoječim predpisom živinorejskega reda; lastniki so odgovorni za poškodovanje, ki bi jih utegnil povzročiti njihovi biki.

Omotilna sredstva in kako delujejo

Marsikdo med nami je bil podvržen učinkom omotilnih sredstev na en ali drug način, ni pa vsak med nami, ki bi znal povedati, kaj so ali kako delujejo. Omotila so v zdravstvu tako važna, da jih ne moremo nikoli dovolj preceiniti. Danes nimajo ljudje več takega smrtnega strahu pred nožem kirurga kot nekoč in zahvala za to gre predvsem omotilom, ki preprečijo čutenje bolečin. Tu pa tam se zgodi, da pridejo omotila v roke lopovom ali nesposobnemu in v tem slučaju se njihov blagoslov spremeni v preklestvo.

Omotenje pacienta.

Pacient leži na operacijski mizi in čez usta in nos mu položijo posebno masko. Obraz okoli maske pokrijejo s prtičem, ker bi kapljice omotil lahko napravile na koži srbeče vnetje. Na masko spustijo potem nekoliko kapljic kloroforma ali etra in naročijo pacientu, naj diha kolikor more globoko. Nekoliko globokih dihov in pomovanje ter čutenje pacienta je že omejeno. Zavest izginja in misli postanejo zmedene. Pri ženskah ali otrocih sledi začetku omotenja smeh ali glasno govorjenje, mož pa zapade stanju delirija. Ko pa pride potem dihanja zadostna količina omotila v kri, nastopi popolna nezavest in pacient leži kakor mrtev, brez vsakega gibanja in čutenja. V začetnem stanju omejenosti zavesti, ko bolnik še ni povsem v krajevni sanji, lahko izvršijo na njem manjše operacije brez bolečin, za težje in več časa trajajoče operacije mora pa biti splošno popolno. Da spoznamo razliko med kloroformom in etrom, pogledimo kako deluje eden ali drugi.

Kloroform

Kloroform je brezbarvna tekočina, ki zavre pri 62. stopinji Celzija. Duha in okusa je osladnega. Ne gori niti ne eksplozija. Ne sme se nikoli rabiti v taki sobi, kjer gorijo plinove luči odprto, kajti v tem slučaju se tvori ob plinu kloroforma togičen in solna kislina, ki zelo vnetljivo deluje na kožo in sluznico v ustih in nosu. Ako se s kloroformom polijemo po koži, občutimo tam napre, mrzloti, pozneje se na tem mestu napravi srbeči pršič. Na masko ga spuščajo v obliki kapljic, in sicer s hitrostjo dvajset kapljic na minuto v začetku in to bržzno polagoma povečujejo, da pride do šestdeset kapljic na minuto. Ko se bolnik povsem uspava, zmanjšajo bržzno. Brite žile se

zmanjša na petdeset utripov na minuto, zmanjša se tudi krvni pritisk, če se kloroform ne daje zelo počasi.

Pod popolni vpliv tega omotila zapade pacient v teku 30 do 35 minut. V začetku se krvni pritisk le malo zmanjša, če pa vdihavanje traja le predolgo, se to gotovo zgodi. Tako se zgodi, da se po preteku ene ure uspavanja zmanjša pritisk krvi za polovico, če pa traja dve uri in pol, pade krvni pritisk na eno tretjino pod normalo. Dalje oslabi kloroform delovanje srca, in to zlasti, če pride do njega prevelika količina hkratu. Ko ga bolnik vdihuje, grede hlapi kloroforma skozi pljuča v kri na isti način kot kisik, ki ga vdihuje z zrakom. Največja nevarnost za bolnika je omožavanje srčnega delovanja in pa padanje krvnega pritiska. Zdravniki morajo biti radi tega skrajno previdni, ko rabijo to omotilo.

Zastrupljenje s kloroformom se izraža na dva načina. Če ga pride prevelika količina nenadno v srce, se slednje mahoma ustavi. Obraz zadobi smrtno bledico in ustnice pomodrijo; zemlje v obeh se nenadoma razširijo. Sledi zadušenie, čeprav se dihanje po ustavitvi srca še nekaj časa nadaljuje. Masaža srca redko pomaga. Prevelika količina kloroforma ga je takorekč ubila. Včasih vbrizgajo v srce skozi hitro narejeno zarezo adrenalina ali kafeine potom dolgočevne brizgalko, in to včasih zdrami srce, da začne znova delovati. Na drugi strani se pa zgodi, da srce utripa naprej, prejenja pa dihanje. V tem slučaju si pomagajo z umetnim dihanjem, da bolnika zopet oživi.

Eter

Eter je čista, brezbarvna tekočina, ki zavre pri šestindeseti ali sedemindeseti stopinji Celzija. Ima poseben duh in pekoč okus. V splošnem učinkuje najprej na bolečinski središče v možganih in potem na hrbtenični živce. Delovanje srca in krvni pritisk ostane normalna ali pa postane celo večja. Iz tega razloga so pacienti, ki so bili omanjeni z etrom, počutijo po operaciji boljši in močnejši. Radi tega delstva se pa mora kloroform v kirurgiji čedalje bolj umikati etru. Z rabo etra traja operacija lahko ure in ure dolgo brez nevarnosti za bolnika. Slaba stran tega omotila pa je v tem, da se potem v bolnika rada naseli pljučnica. Temu morda ni eter direktno vzrok, pač pa dejstvo, da se ob njej govori rabi močno izločajo sline iz slinskih žlez bolnika.

Na podlagi statistike je izračunano, da je kloroform vzrok smrti enega na vsakih 2480 bolnikov, eter pa na vsakih 5623.

Dušikov oksid

Dušikov oksid je splošno omtvitno sredstvo, rabijo ga pa največ zobozdravniki. Njegova dobra stran je ta, da ne povzroča nikjer nakega vnetja. Treba pa je zanj rabiti dvojno masko, ki ima posebno zaklopko, skozi katero je treba dajati pacientu določeno količino kisika obenem z omotilnim plinom. Dušikov oksid je namreč plin. Po preteku ene minute vdihavanja izgubi bolnik zavest, prijetna toplota se razširi po njem, misli v možganih mu pa ta čas bliskovito drvi. Čutenje bolečin prejenja še prej kot nastopi nezavest. Ako traja operacija dlje časa, se daje bolniku vdihavati daleč dušikovega oksida z dvajsetimi odstotki primernega kisika pod pritiskom, ki znači zračnemu. Pol minute pozneje, ko se plin zapre, se bolnik prebudi. Ta plin je osladnega okusa in duha.

Etilov bromid

Naslednja tvarina, ki se more rabiti kot splošno omotilo, je etilov bromid. To je brezbarvna tekočina, ki ima kot omotilo nekatere dobre strani in eno slabo. Ako se rabi, ne sme uspavanje z njim trajati več kot eno minuto in pol, ker bi drugače sledilo zadušenie. Etilov bromid namreč ustavi dihanje. Zdar pridejo na vrsto lokalna omotila, ki se rabijo za omtvitje bolečin samo na onem mestu, kjer se izvaja operacija.

Opij

Opij sam na sebi je sestavina mnogih alkaloidov, izmed katerih so jih kemiki izločili okoli dvajset. Eden med temi je na primer morfin. Ker je delovanje opija v splošnem zelo podobno onemu morfia, gremo lahko takoj k slednjemu.

Morfin

Morfin je strup alkaloid in ga dobivamo, kakor je rečeno zgoraj, iz opija. Opij se pa zopet dobiva iz nezrelih semenskih kopic moka. V začetku so mislili, da morfin deluje na periferijalne organe (n. pr. na živčevje v koži itd.), raziskave so pa dokazale, da to ni res, ker čista stran telesa, kamor se vbrizga morfin, ni manj občutna kot odgovarajoča nasprotna stran telesa. Morfin vpliva na bolečinski središče v možganih, a le na oni del tega središča, ki je v živčnem stiku z onim z onim mestom, ki ga hočemo napraviti neobčutno.

Kodein

Kodein je tudi opijev alkaloid in po njegovem delovanju ga lahko smatramo za morfinov mitejši obliko. Za odpravo bolečin je manj učinkovit, toda ni tako nevaren, da bi v bolniku vzbujal hrepenenje po sebi, ki je pri rabu morfia tako pogosto in ki mnogokrat spravi rabilca v telesno in moralno propast.

Skopolamin

Eter povzroča pri uspavanju razburjenje, ki ga pa zmanjšamo, če vbrizgamo slednjemu nekoliko s morfinom pomešanega skopolamina. To omotilo povzroča neobčutljivost napram bolečin, zavesti pa ne otemni popolnoma. Ta način omotenja so začeli v veliki meri rabiti v Ameriki pri porodnicah za omtvitve porodnih bolečin.

Dalje je mogoče omtviti posamezne dele telesa z zmernim vplivom. V ta namen rabijo etilov klorid, ki zavre pri zelo nizki stopinji in povzroča hud mrz in svojim brzim izhlapevanjem. To omotilo je posebno važno pri operiranjih kožnih torov ali bul. Skropijo ga na prizadeto mesto, ki postane najprej blede, potem rdeče in končno zopet belo in trdo ter neobčutno.

Sicer je pa mnogo tvarin, ki povzročajo lokalno omtvitvico. Kokain rabijo na primer zobozdravniki za omtvitvico zobnih živcev in tudi okulisti za začasno ustavljenje bolečin v očeh. Celu navadna voda, če si jo vbrizgamo pod kožo, omtvi dotično mesto in omtvitve traja lahko do pol ure dolgo.

Novokain je zopet sredstvo za omotenje, ki je pa precej podobno kokainu, dasi ima nekaj bolj strani.

F. M.

Spominjajte se ob vseh prilikah z darovi Dijaške kuhinje v Gorici

Magdaleni Mohorič-evi iz Smasti pri Kobaridu

(Spisal Miroslav Premrou).

Ze pok. prof. S. Rutar je omenil Magdaleno Mohoričev v svoji 1. 1882. izdali »Zgodovini Tolminkoga« in to na str. 181. kjer piše, da je patrijarh Bertrand 25. maja 1. 1612. daroval vso desetino v Smastih svoji dekli Magdaleni iz Smasti in ta svojim sovaščanom, ter v op. 46, na str. 243, kjer prinaša nekoliko besedila daritne listine z datumom »Vtini die XV mensis fr. 7 C XII« in dostavlja, da »izvirnik hranijo potomci Magdalene v Smastih.«

Pripomniti je Rutarjev besedam predvsem, da se datum na strani 181. ne vjema z onim v opombi ter da nam ne pove vzrokov tega nesoglasja. Pa še važnejše je, da 1. 1612. ni bil Bertrand patrijarh ogeljski, ampak Frančišek Barbaro, ki je vladal od 1562—1616 (Cf. Czernig: Das Land Goerz u. Gradisca - Wien 1873, str. 358); pač pa je patrijarhoval Bertrand grof od St. Gines od 1334—1350 (l. c. str. 357). Tudi tega ni Rutar pojasnil, tako da je veliko prasanje, kako se je točno listina glasila. Danes tega ni mogoče več za trdno izreči. Daritno listino so Smastčanje dolgo skrbno čuvali; zlasti za časa desetina, a danes je ni več; zakaj Kurinčevci iz Smasti št. 40 (pri Zuberju), ki so listino hranili, so jo vrgli kot brezpomembno stvar na ogenj, ali kakor se je izrazil gospodar Kurinč, »ker ni bilo pisano kakor danes.«

Jaz sem izsledil v Smastih le priprosto prepis te daritne listine. Prepisal si jo je Andrej Ivančič iz Smasti št. 35, kakor je najbolje vedel in znal. Po tem prepisu se glasi listina v slovenskem prevodu:

»Mi Bertrand, po božji in apostolske stolice milosti patrijarh ogeljski, priznavamo in potrjujemo, da smo za vedno darovali najzvestejši naši Magdaleni smastko desetino tako da nima nikdo kdaj plačati to desetino ne nam ne drugemu. Na prošnjo in zahtevek imenovane naše Magdalene, ki je rojena v imenovanem vasi Smast, potrjujemo to daritvo. Za to pa morajo vaščani obhajati maše in dati miloščine po smrti imenovane Magdalene. Dano v Vidnu, dne 15. maja 1612.« Podpisat je listino: »Franciscus de autis notarius patriarchalis.«

Torej, tudi Ivančič je čital »Bertrand« (= Bertrand), a datum 15. 5. 1612. Vprašanje imena patrijarha vendarle moram pustiti sedaj nerešeno, ker nimam možnosti, da ugotovim istino. Gotovo je le, da niso Smastčani radi te daritne listine plačevali cerkvenih desetina in s tem vsako leto praznovali obletnico smrti Magdalene.

Magdalena je bila iz Mohoričev hiše v Smastih, ki je imela 1. 1915. št. 21, a je v njej (l. 1915) gospodaril Skotič. Kakor danasnja dan iščejo dekleta s Soške planote službe v mestu, je šla pač tudi Magdalena v svet ter prišla v službo k ogeljskemu patrijarhu, kjer je pridno in zvesto služila v polno gospodarske zadovoljnosti, tako da ji je v znak svoje hvalečnosti za vedno podaril smastke cerkvene desetine, ki jih je ona potem darovala sovaščanom, tako da niso nikoli nič plačevali cerkvenih desetina.

Pa podoba je, da se je darovalec ali njegov naslednik skokal obsežne daritve.

Kakor mi je zdaj že pok. Andrej Ivančič (r. 36. X. 1836) pripovedoval, so po smrti Magdalene — kakor se govori — poskušali zopet pobirati desetine v Smastih. A vaščani so se uprli na podlagi daritne listine, katero so jim hoteli ugrabiti. Prijazil je nekakega gospod v Smastih ter od »Zuberja«, ki je hranil listino, zahteval, da mu jo da. Zuber pa je iz previdnosti poldnev priredil preden je listino dal tujcu. Ko jo je dobil v roke, je hotel jezdec odkuriti, a priče so konja prišle za uzo in vzele tujcu listino. Tako so rešili svoje desetinske svobode. Magdalena pa so imeli Smastčani vedno v častnem spominu. Pokopana je pri Sv. Lovrencu nad Sočo, kjer počva tudi naš soški slavec Simon Gregorčič.

Kakor mi je pravil že imenovani Andrej Ivančič, so praznovali Magdalenin spomin tako-le:

Ob smrti Magdalene Mohoričev je bilo v Smastih dvanaest kmetov gospodarjev ali »gruntarjev«, in sicer 11 v vasi sami, a eden »na Loz« (Sovdat). Daritno listino pa so hranili Maligovi, na zadnje Kurinčevci (Zuber). Teh dvanaest »gruntarjev« je sklenilo, da bodo s slovesno obhajali obletnico Magdalene smrti in to vsako leto v sredo po veliki noči z maso pri Sv. Lovrencu, kjer je Magdalena pokopana, in s pojedino, katero je moral prirediti vsako leto po vrsti en gruntar drugim gruntarjem, tako da je prišel na vrsto vsak po dvanaest letih.

Prireditelj pojedine je moral ostalim gruntarjem poslati na dom en ržen kruh, težek 12 funtov, eno pšenično pogacho od 3 funtov; dva struklja iz ajdove moke v teži po 3 funte vsaki; eno »bujo« iz sirkeve moke težko 3 funte in en »peršut«, ta za štiri gruntarje skup.

Poleg tega je moral prireditelj na svojem domu tudi obed za vseh dvanaest gruntarjev. Ako je bil kak gospodar osebno zadržan, ga je nadomestovala žena. Povabljeni pa sta bila na ta obed tudi libušenski kurat in babica. Za kurat so še posebej pripravili »fršno župo« in pečeno kokoš. Toda duhovnik se ni dolgo mudil pri obedu, zakaj prišlo je navadno do pretekanja in celo do tepeža.

Ker so se v teku časa »grunti« razkrojili, se je pri razdelitvi »grunta« tudi ugotovilo, koliko tega spominskega bremena pade na vsak delež.

Predno kaj nakupite, obiščite

Veliko skladišče pohištva

trdke

ALESSANDRO LEVI MINZI

Via Rettori št. 1 — Via Makanton št. 7-13

Spalne sobe, obedne sobe, posamezni kosi pohištva v veliki izbiri.

20 Corso Vitt. Emanuele III. 20

SLOVENCI! V naši prodajalni dobite blago in izdelane obleke po najzmernejših cenah.

Cel »grunt« je ostal do 1. 1915. samo Ivančičev.

Razdeljeni gruntarji so vedno skupno predstavljali razdeljeni »grunt« ter so se pri pojedinah vrstili, tako da je vsakdo v teku let prišel na vrsto, to je do pojedine, včasih celo po 24. letih.

Te pojedine so prenehale, ko je županoval Matija Koren iz Smasti št. 14 (po domače Marlin), ker se je uprl ter ga ni bilo mogoče skloniti, da bi se držal stare navade, ki je radi tega propadla. To se je zgodilo okoli 1. 1873.

Interesanten je »menu« pojedine. Prišle so na vrsto te-le jedi: 1) sveže meso in juha; 2) preščevo suho s kapusom ali zelenjem; 3) debela kaša (ječmenova); to so večinoma delili med otroke; 4) fižol in riž skupaj; 5) kuhane klobase in kuhane suhe češnje; 6) sveža jabolka, skuhana; 7) »lezanje« doma narejene iz pšenične moke, zabeljene s špehom in maslom; 8) struklji — velika skleda; 9) skleda »bujeb« zabeljene s špehom in drobno grozdice vmes; 10) telečji drob in kri; 11) telečja pečenka, zelje; 12) dvanaest funtov police, ki so jo zrezali pri mizi, pa snedli ali pa nesli domov.

Vse te dobrote so zalili z vinom, prišlo ga je na mizo dvanaest bokalov.

Kakor smo videli, so Magdalenin spomin obilno praznovali ter je razumljivo, da je končno ta potrata, ki ni vedno mirno končala, našla odpor in svoj naravni konec.

Cerkveno opravilo pa je ostalo pri starem: daruje se masa zadušnica pri Sv. Lovrencu ter blagoslovi Magdalenin grob.

Borzna poročila.

DEVIZE:

Trst, 6. oktobra. Amsterdam od 995.— do 1015.— Belgija od 111.— do 113.—; Pariz 115.35 do 116.— London od 190.50 do 120.85; New York od 24.95 do 25.15; Španija od 351.— do 361.—; Svica od 481.— do 484.—; Atene od 34.— do 36.—; Berlin od 590.— do 600.—; Bukarešt od 11.50 do 12.25; Praga od 73.75 do 74.25; Ogrska od 0.9345 do 0.9355; Dunaj od 348.— do 360.—; Zagreb od 44.10 do 44.40.

VALUTE:

Trst, 6. oktobra. Avstrijska krona od 0.0345 do 0.0350; dinarji od 4.75 do 4.42; dolarji od 24.90 do 25.15; novi po 30 frankov od 95.— do 97.—; funt sterling od 120.50 do 120.75; Benetjske obveznice 87.60.

Zaloga domačih vin.

Vipavsko, istrski refosk in kraški teran. Na debelo in za družine Viale XX settem. bre 94 (prej Acquedotto) na drobno in za družine Via Giuliani 32. - Telef. 2-41

Priporoča se lastnik

FR. ŠTRANCAR.

KRONE po 2.15

plačuje

ALOJZIJ POVN, Piazza Garibaldi 2

prve nadstropje

Pazite na naslov! Pazite na naslov!

Odlikovana destilacija

F. Žagar — Trst

Via S. Francesco 18, tel. 38-72

ima z zalogi:

Istrski tropinovec

Slivovec

Brinjevec

Rum „Jamajka“ in „Kuba“ ter vse druge likerje

Istrska in vipavska vina po zmernih cenah. (677)

ZOBODRAVNIK

DR. L. MERMOLJA

specijalist

za zobne in ustne bolezni

sprejema

v Gorici na Travniku št. 5, II.

od 9-12 in od 3-5 (67)

Velika skladišča

POHIŠTVA

dunajskega, navadnega in luksuznega v velikanski izbiri in po konkur. cenah

Na debelo Na drobno

R. CAMPONOV

Tel. 792 - Viale XX Settembre 33 TRST

Predno kaj nakupite, obiščite

Veliko skladišče pohištva

trdke

ALESSANDRO LEVI MINZI

Via Rettori št. 1 — Via Makanton št. 7-13

Spalne sobe, obedne sobe, posamezni kosi pohištva v veliki izbiri.

20 Corso Vitt. Emanuele III. 20

SLOVENCI! V naši prodajalni dobite blago in izdelane obleke po najzmernejših cenah.

JAKOB BEVC

urarna in zlatarna

Trst, Campo S. Giacomo 9

Zlato kupuje v vsaki množini po najvišjih cenah. Krone plačuje višje kot vsi drugi. Zaloga raznovrstnih ur in zlatnine. (659)

Pravimo Vam samo to:

Predno kupite

Pohištvo

oglejte si največjo izbero pri

M. STEINER

Via Geppa 15 in 17 Via Geppa 15 in 17

Priporočljive tvrdke

„Adria čevlji“

trgovina

GORICA — Corso Verdi 32

Posebnost: Velika zaloga raznih čevljev za sport

Narodna tiskarna združena s knjigovoznico

GORICA — Via C. Favetti 9.

Narodna knjigarna združena s papirnico</